

Rapportage Monitor keuzedelen en mbo-certificaten

Meting 8 – november 2022

Toetsingskamer SBB

beroepsonderwijs
bedrijfsleven
maakt werk van praktijkleren

Inhoud

Samenvatting	3
1 Inleiding	5
2 Ontwikkelingen in het register keuzedelen	6
2.1 Keuzedelen in het register bruto en netto	6
2.2 Keuzedelen per sector	7
3 Aanbod en gekozen keuzedelen	9
3.1 Deelname aan de monitor	9
3.2 Uitgangspunten bij de monitor	10
3.3 Ontwikkeling aanbod en gekozen keuzedelen	11
3.4 Keuzedelen in aanbod en gekozen per leerweg	11
3.5 Benutting keuzedelen per niveau	14
3.6 Benutting keuzedelen per sector	15
3.7 Meest en minst benutte keuzedelen in aanbod scholen	16
3.8 Ontwikkeling keuzedelen gekozen door aantallen studenten	17
3.9 Gemaakte keuzes in de keuzedeelverplichting	18
3.10 Keuzedelen waaraan een certificaat verbonden is	20
3.11 Gebruik certificaten voor beroepsgerichte onderdelen	23
3.12 Niet-benutte keuzedelen	25
3.13 Niet-gekoppelde keuzedeel – kwalificatie combinaties in het aanbod	25
4 Resultaten voor keuzedelen	26
4.1 Resultaten behaald op afzonderlijke keuzedelen	26
4.2 Resultaten behaald op keuzedeelverplichting	28
5 Bijlage 1: Verantwoording opzet onderzoek en gehanteerde begrippen	30
5.1 Bewerking bronbestanden	30
5.2 Kwaliteit van de gegevens	30
5.3 Begrippen en definities	30
6 Bijlage 2: Deelnemers monitor keuzedelen	34

Samenvatting

In deze achtste rapportage staat het aanbod van keuzedelen op scholen in het schooljaar 2021-2022 centraal. Dit zijn de bevindingen uit de monitor.

Lichte stijging van het register.

Het register bevat op 1 augustus 2022 bruto 1284 en netto 1153 keuzedelen. Het verschil zit hem in keuzedelen die uitgefaseerd zijn (of worden). Bij de vorige meting waren het er bruto 1229: een stijging met 4%.

Daling van deelname aan de monitor met 25%

41 onderwijsinstellingen hebben meegedaan aan de monitor; een daling van circa 25% ten opzichte van de vorige meting. De uitdraag is versimpeld om de drempel om mee te doen te verlagen. Dat heeft ogenschijnlijk geen effect gehad op de deelname.

Lichte daling van benutting van (nieuwe) keuzedelen

Er lijkt sprake te zijn van een lichte daling in de benutting van vooral de nieuwe keuzedelen ten opzichte van de vorige meting. Bij de 7de meting was er een percentage van 94% benutting in het aanbod van de scholen van de keuzedelen in het register; bij de 8ste meting is dat percentage gedaald naar 86%. Ten opzichte van de vorige meting zijn er slechts zeven meer keuzedelen opgenomen in het aanbod terwijl er wel in 2021 zo'n 100 nieuwe bij gekomen zijn in het register.

Lichte daling benutting aanbod keuzedelen per leerweg en niveau

De lichte daling van de benutting van de keuzedelen zie je ook wanneer je inzoomt op de benutting per leerweg en niveau. Alleen bij de derde leerweg zie je een relatieve stijging van de benutting van de keuzedelen.

Aanbod en gekozen hoog bij sectoren Handel, ICT&CI, ZDV en ZWS

In lijn met voorgaande metingen zien we een hoge mate van benutting van de keuzedelen bij de sectoren Handel, ICT en creatieve industrie, Zakelijke dienstverlening en veiligheid en Zorg, welzijn en sport. Een lagere mate van benutting bij de sectoren Specialistisch vakmanschap en Techniek en gebouwde omgeving.

Meer keuzevrijheid voor studenten

Op gespannen voet met eerdere trends in deze rapportage zien we een stijging van het totaal aantal keuzedelen dat opgenomen is in het aanbod van scholen. De trend lijkt daarom: het aandeel keuzedelen uit het register in het aanbod van onderwijsinstellingen is stabiel of daalt zelfs wat, maar die keuzedelen worden wel breder ingezet in het onderwijsaanbod, op meer opleidingen. Omdat het aantal deelnemers in het mbo stabiel is of licht daalt duidt dat er ook op dat studenten een grotere keuzevrijheid hebben.

Wanneer je kijkt naar het aantal keuzes voor keuzedelen dat gemaakt is door studenten per niveau dan lijkt er sprake te zijn van een lichte daling. Daar staat tegenover dat een respectabel aandeel studenten van zo'n 12 tot 20% meer keuzedelen kiest dan verplicht is op basis van de keuzedeelverplichting.

Hoger aanbod en meer studenten certificaten voor keuzedelen

Het register kwalificatiestructuur in september 2022 235 keuzedelen waaraan een certificaat verbonden is. In twee jaar tijd is er bijna 50% bijgekomen. In de derde leerweg worden hiervan 84 certificaten voor keuzedelen opgenomen in het aanbod. Circa een derde van alle beschikbare certificaten dus. Bij meting 6 waren dat er nog 51.

Meer dan de helft van de deelnemers in de derde leerweg (52%) koos een keuzedeel waaraan een certificaat verbonden is. Dat is een indicatie dat deze certificaten ook echt benut worden voor om- en bijscholing. Iets minder dan de helft van de studenten die een keuzedeel heeft gevolgd in de derde leerweg heeft dat keuzedeel zelfstandig gevolgd in het kader van om- of bijscholing.

Nog beperkte gebruik certificaten voor beroepsgerichte onderdelen

Voor het eerst is de uitvraag gedaan naar de benutting van certificaten voor beroepsgerichte onderdelen. De benutting ervan is nog beperkt. Een kleine 1000 deelnemers hebben op de scholen die de data hebben aangeleverd een certificaat gekozen.

Van de circa 56 certificaten in het register in augustus 2021 zijn er 23 gekozen op de 19 onderwijsinstellingen die de gegevens hebben aangeleverd. De meest gekozen certificaten voor beroepsgerichte onderdelen zijn de 'groene' certificaten en de zorg en welzijn certificaten.

Stabiel klein aantal langdurig niet-benutte keuzedelen:

Nog steeds is er een heel klein percentage keuzedelen in het register dat langdurig niet benut wordt. Het gaat slechts om 22 keuzedelen, nog geen 2% van het totaal; een aantal daarvan zitten al van meet af aan in het register. Sectorkamers hebben geadviseerd deze keuzedelen toch te behouden in het register.

Sterke stijging niet-gekoppelde keuzedelen in het aanbod

Scholen voorsorteren in toenemende mate op het loslaten van de koppeling getuige de sterke stijging de laatste twee jaar van het aantal keuzedelen dat niet aangeboden mag worden bij een opleiding omdat ze niet gekoppeld zijn. Ten opzichte van vorig jaar is er sprake van een verdubbeling.

Stabiel laag percentage onvoldoende resultaat op keuzedelen

Het algemene beeld is dat keuzedelen geen grote blokkade vormen op het behalen van het diploma. Het percentage studenten dat een onvoldoende resultaat behaalt daalt geleidelijk van 14 % bij meting 7 naar 11% bij meting 8. Keuzedelen die de meeste onvoldoende resultaten hebben zijn keuzedelen met een hoog theoretisch gehalte en vooral keuzedelen bedoeld voor niveau-4 en veelal (mede) gericht op doorstroming naar het hbo.

Stijging aandeel voldaan aan uren keuzedeelverplichting

Bij de 7de rapportage viel op het grote aandeel studenten dat niet voldaan had aan de uren van de keuzedeelverplichting. Deze meting laat zien dat dat aandeel gezakt is; een daling van ruim 10%. Bij de Entree-opleiding hebben bij deze meting alle studenten voldaan de uren van de keuzedeelverplichting; bij de vierjarige middenkaderopleidingen is dat percentage gedaald van 29 naar 17%.

Wanneer gekeken wordt naar alleen de studenten die wel hebben voldaan aan de uren dan zien we dat slechts weinig studenten zakken op basis van de keuzedeelverplichting. Dat is in lijn met de resultaten behaald op afzonderlijke keuzedelen in de vorige paragraaf. Opvallend is de sterke daling bij de Entree-opleiding van het aandeel niet-geslaagden: een daling van 13 naar 4%, waarmee die leerweg niet langer afwijkt van de andere leerwegen.

Voor een meer gedetailleerd overzicht over de benutting van de keuzedelen wordt verwezen naar het dashboard keuzedelen dat gepubliceerd wordt op de site van SBB: www.s-bb.nl/onderwijs/kwalificeren-en-examineren/keuzedelen/monitor-keuzedelen.

1 Inleiding

Dit is de achtste editie van de Monitor keuzedelen. Maar deze keer met een iets andere titel: Monitor keuzedelen en mbo-certificaten. Een nieuwe titel omdat in deze monitor ook is gekeken naar de benutting van certificaten voor beroepsgerichte onderdelen.

In deze rapportage geven we de bevindingen weer van de benutting van keuzedelen en dus nu ook mbo-certificaten op basis van de uitvraag die DUO en SBB jaarlijks doen. Daarmee brengen we in beeld wat de ontwikkelingen zijn voor de benutting door scholen en studenten van de keuzedelen en mbo-certificaten. Ook kijken we naar resultaten op keuzedelen en op de keuzedeelverplichting om zicht te krijgen op het effect van de keuzedelen op het slagingspercentage.

De rapportage is bedoeld voor alle partijen die betrokken zijn bij de ontwikkeling, beleidsvorming en implementatie van keuzedelen en mbo-certificaten. Dit zijn het ministerie van OCW, leden van sectorkamers, beleidsmakers en managers in met mbo en ontwikkelaars van les- en examenmateriaal. Enkele jaren geleden heeft OCW de veranderaanpak keuzedelen ingezet waarmee scholen grotere vrijheid krijgen bij de inzet van keuzedelen. Deze rapportage laat zien wat daar de effecten van zijn.

In het hoofdstuk 2 gaan we in op de ontwikkelingen in het register zelf. Het derde hoofdstuk geeft de bevindingen van de uitvraag weer voor het aanbod en gekozen keuzedelen. We splitsen dat uit naar thema's als benutting per sector, niveau en leerweg. Uitgebreid gaan we in dit hoofdstuk in op de benutting van de twee typen van certificaten: de certificaten voor keuzedelen en certificaten voor beroepsgerichte onderdelen. Ook besteden we aandacht aan langdurig niet benutte keuzedelen en keuzedelen in het aanbod die niet gekoppeld zijn. In hoofdstuk 4 gaan we in op de resultaten op keuzedelen en op de keuzedeelverplichting als geheel. Ook dat splitsen we uit naar typen keuzedelen, leerweg en niveau. Tot slot bevat de rapportage een aantal bijlages over gehanteerde begrippen, deelnemers aan de monitor en langdurig niet-benutte keuzedelen.

Deze rapportage is te downloaden op de pagina van de monitor bij SBB: [Monitor keuzedelen | SBB \(s-bb.nl\)](#), waar u ook het dashboard keuzedelen vindt waarin gedetailleerde informatie te vinden is over de benutting van keuzedelen.

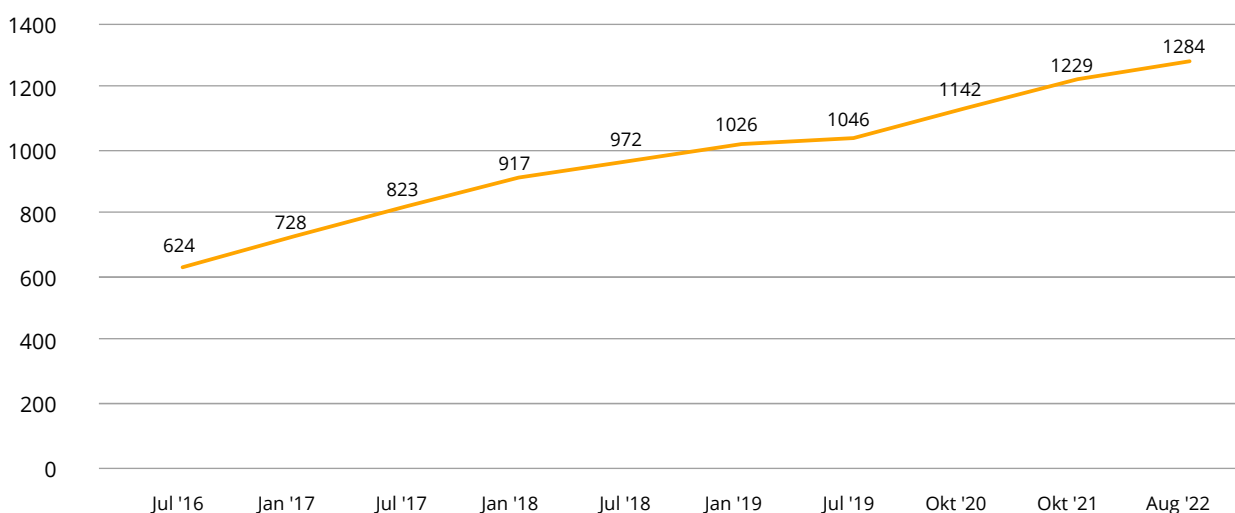
2 Ontwikkelingen in het register keuzedelen

Voorafgaand aan rapportage over de benutting van de keuzedelen in hoofdstuk 3 wordt in dit hoofdstuk de ontwikkeling in het register keuzedelen beschreven. We kijken naar de kwantitatieve ontwikkeling van het aantal keuzedelen bruto en netto en de ontwikkeling per sector.

2.1 Keuzedelen in het register bruto en netto

In 2022 zal waarschijnlijk het aantal keuzedelen in het register de 1300 overschrijden. In deze 8-ste rapportage gaan we uit van het aantal keuzedelen in het register in augustus 2022. Dat zijn er bruto 1284 (figuur 1) en netto 1153.

Figuur 1 Ontwikkeling omvang register keuzedelen

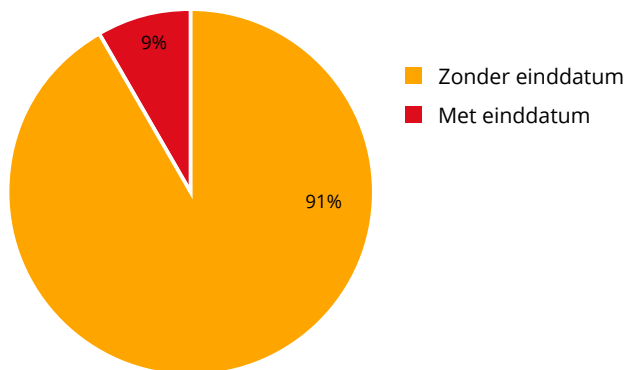

Waar er keuzedelen bij zijn gekomen zijn er ook keuzedelen uitgefaseerd. Enkele keuzedelen zijn helemaal uitgefaseerd. Maar de meeste van deze keuzedelen zijn vervangen door nieuwe keuzedelen. Sommige van de oude keuzedelen zijn gesplitst en andere weer samengevoegd. De conversietabel keuzedelen die te vinden is in het register keuzedelen laat het volgende zien:

Totaal uitgefaseerde keuzedelen	131
Uitgefaseerde keuzedelen die niet vervangen zijn	15
Nieuwe versies van keuzedelen	138

De tabel laat zien dat een kleine 10% van de keuzedelen in onderhoud is geweest of volledig uitgefaseerd is. Wanneer alleen de keuzedelen geteld worden zonder einddatum kom je op een netto-aantal van 1153 keuzedelen. De uitgefaseerde keuzedelen zitten nog wel in het register omdat die nog wel in het aanbod van scholen kunnen zitten.

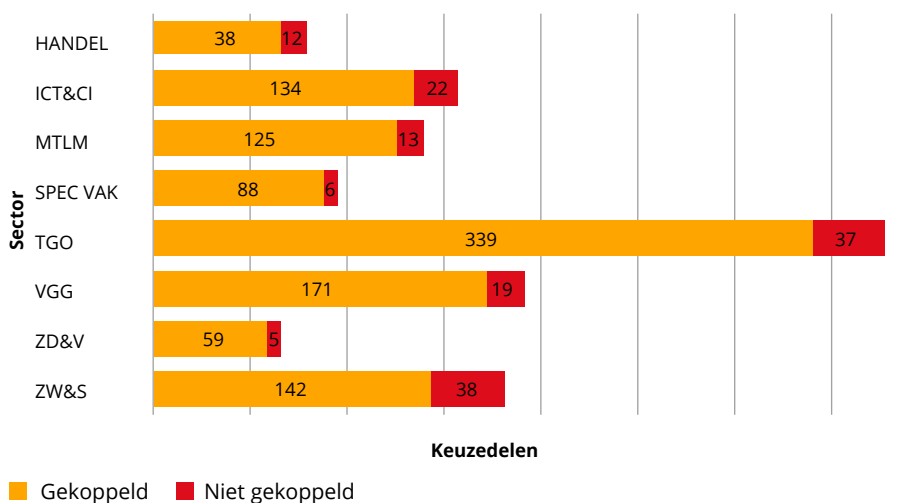
Figuur 2 Aandeel keuzedelen met einddatum in het register

2.2 Keuzedelen per sector

Figuur 3 laat zien het aantal (gekoppelde en niet-gekoppelde) keuzedelen per sector. In absolute zin is de groei het grootst bij TGO en ZWS; relatief is de stijging het grootst bij ICT&CI en VGG.

Figuur 3 Samenstelling keuzedelen per sector

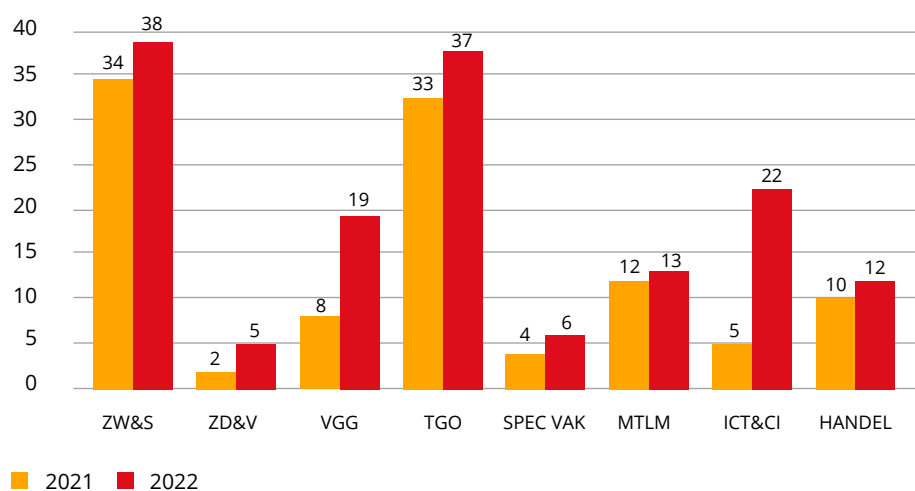
Sinds oktober 2020 worden nieuwe keuzedelen niet meer gekoppeld aan kwalificaties. Dat betekent dat scholen de vrijheid hebben om zelf te bepalen bij welke opleiding ze het keuzedeel willen aanbieden. De nieuwe keuzedelen worden wel 'ontwikkeld voor' één of meerdere kwalificaties en hebben een sectorkamer als penvoerder. Uiteindelijk blijven de sectorkamers wel verantwoordelijk voor het onderhoud van de keuzedelen.

Figuur 3 en 4 laten zien dat de nieuwe 'niet gekoppelde keuzedelen' vooral ontwikkeld zijn voor de sectoren Techniek en gebouwde omgeving (37) en Zorg, welzijn en sport (38). Relatief de sterkste groei van het aantal keuzedelen was bij de sector ICT&CI. Vorig jaar had de sector nog 5 niet-gekoppelde keuzedelen, bij deze meting zijn het er 22. Het totaal aantal keuzedelen bij de sector is gestegen van 139 naar 156. Ook de sector VGG kent een relatief sterke groei van 8 naar 19 niet-gekoppelde keuzedelen en een groei van het totaal van 179 naar 190.

Doordat steeds meer (oude) keuzedelen vervangen worden door nieuwe niet-gekoppelde keuzedelen daalt het aantal gekoppelde keuzedelen geleidelijk. Dit gaat door tot schooljaar 2024, het jaar waarin (naar alle waarschijnlijkheid) alle koppelingen verwijderd gaan worden als uitvloeisel van de veranderaanpak keuzedelen.

Figuur 4 Ontwikkeling nieuwe niet gekoppelde keuzedelen per sector in register

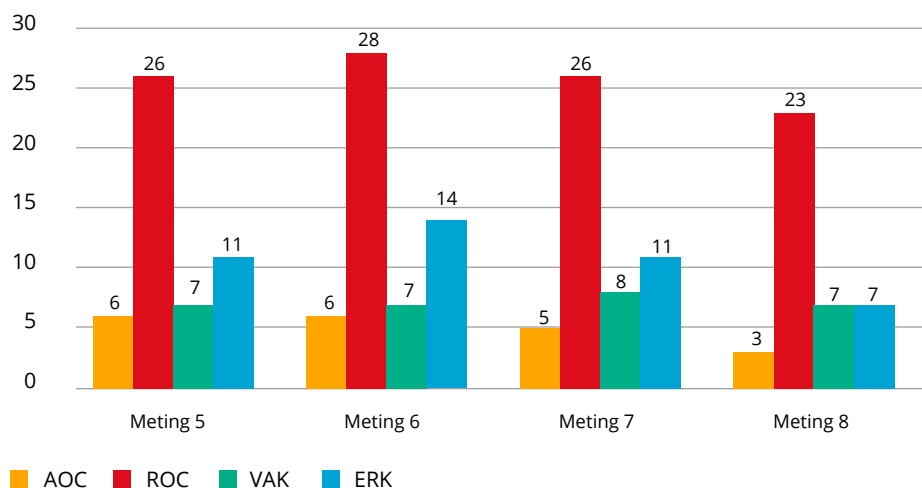
3 Aanbod en gekozen keuzedelen

In dit hoofdstuk worden de bevindingen uit de uitvraag gerapporteerd. Allereerst gaan we in op de deelname aan de monitor en de bij de monitor gehanteerde uitgangspunten. Daarna beschrijven de bevindingen voor wat betreft het aanbod en gekozen keuzedelen en mbo-certificaten. Dat wordt vaak uitgesplitst naar sector, niveau en/of leerweg. Ook is er aandacht voor de langdurig niet-benutte keuzedelen en niet-gekoppelde keuzedelen in het aanbod van scholen.

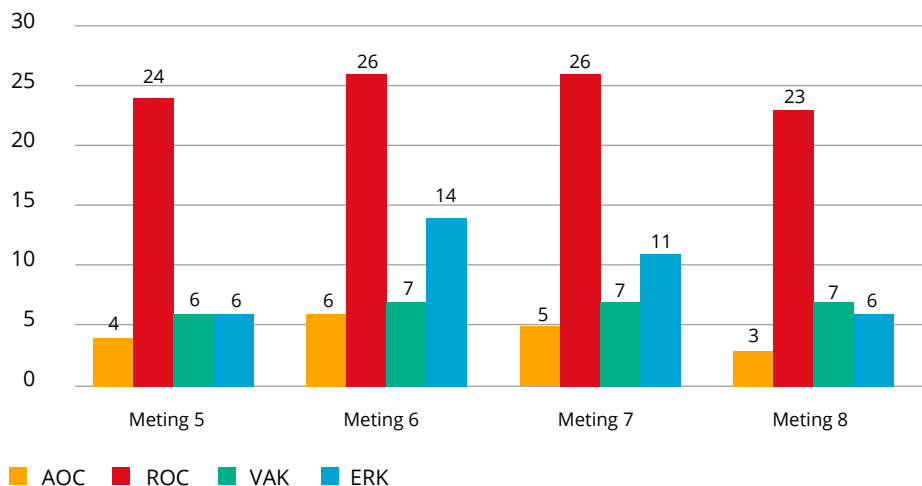
3.1 Deelname aan de monitor

De deelname aan de monitor is gedaald. Dit ondanks inspanningen om de scholen te bewegen tot deelname o.a. door vereenvoudiging van de uitvraag om die laagdrempeliger te maken. Hieronder de grafische weergave daarvan, uitgesplitst naar de uitvraag over het *aanbod* keuzedelen van de onderwijsinstelling en de uitvraag naar de door deelnemers *gekozen* keuzedelen.

Figuur 5 Deelname aan de monitor: uitvraag aanbod van keuzedelen

Figuur 6 Deelname aan de monitor: uitvraag keuzes door deelnemers

De deelname is gedaald van 49 naar 41 scholen: een daling van 25%. De daling is aan de orde bij alle typen opleidingen. Het percentage wordt iets vertekend omdat er ook sprake is van fusie in het mbo. Het aantal bekostigde onderwijsinstellingen daalt ook de laatste jaren.

Eén van de aanpassingen in de achtste uitvraag is dat scholen niet meer verplicht werden data aan te leveren over het aanbod van keuzedelen. De reden hiervan is dat het sommige scholen te veel tijd kost om het aanbod in kaart te brengen. Die vereenvoudiging heeft niet geleid tot een hogere deelname; mogelijk heeft het wel een nog sterkere reductie van deelname voorkomen. Bovendien: de scholen die mee hebben gedaan hebben allemaal ook het aanbod in beeld gebracht.

Daarnaast zijn ook een paar andere thema's niet meegenomen in deze monitor om de scholen te ontlasten en hen te bewegen deel te nemen. Dat zijn de volgende thema's:

- individuele koppelingsverzoeken;
- gebruikmaken van mogelijkheid tot benutten keuzedeelverplichting voor persoonlijke en levensbeschouwelijke vorming;
- wijze van kiezen van keuzedelen.

Het beeld dat voorgaande rapportages hebben geschetst op deze thema's is redelijk stabiel en opnieuw vragen heeft daarom weinig toegevoegde waarde.

Er is wel een nieuwe vraag aan toegevoegd. Voor het eerst is ook gevraagd naar de benutting van certificaten voor beroepsgerichte onderdelen. Deze nieuwe onderdelen van de kwalificatiestructuur vervullen een belangrijke rol in de leven lang ontwikkelen agenda van OCW. OCW en andere betrokkenen willen daarom graag weten in welke mate deze certificaten ingezet worden in het mbo.

3.2 Uitgangspunten bij de monitor

Drie van de kernvragen bij de uitvraag zijn:

- a. Welke keuzedelen zitten in het aanbod per kwalificatie/leerweg?
- b. Welke van deze keuzedelen zijn ook gekozen door studenten?
- c. Welke certificaten voor beroepsgerichte onderdelen worden gekozen in de derde leerweg?

We vergelijken de uitkomsten van meting 8 met vorige metingen. Om deze vraag te beantwoorden hebben we twee bronnen benut:

- de uitvraag onder de onderwijsinstellingen;
- de resultaten op de keuzedelen en keuzedeelverplichting die de onderwijsinstelling uitwisselt met Rod (Register onderwijsdeelnemers, voorheen Bron).

Het nadeel van de uitvraag is dat die niet volledig is omdat niet alle scholen meedoen. Het nadeel van de tweede bron is dat hij niet helemaal actueel is omdat de uitwisseling met Rod pas plaatsvindt na diplomering. Maar bij elkaar opgeteld komt er een voldoende redelijk compleet beeld naar voren van hoe het mbo de keuzedelen inzet.

Als peilmoment voor de uitvraag is uitgegaan van het aanbod keuzedelen per 1 augustus 2021. De rapportage geeft daarmee het overzicht van de door de geënquêteerde scholen benutte keuzedelen en certificaten in het schooljaar 2021 – 2022.

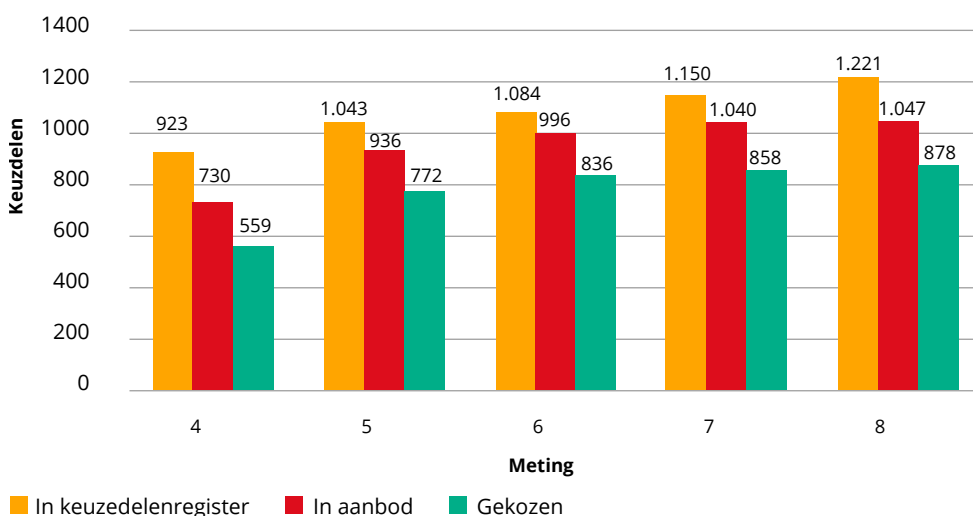
Meegenomen in het aanbod van de scholen zijn ook de keuzedelen die op dat ogenblik al geëxpireerd waren. Wanneer studenten deze keuzedelen in een vroegtijdig stadium hebben gekozen kunnen ze ook na de expiratedatum nog aangeboden worden.

Een uitgebreidere methodologische toelichting en toelichting op de gehanteerde begrippen en afkortingen vindt u in bijlage 1 van deze rapportage.

3.3 Ontwikkeling aanbod en gekozen keuzedelen

Als meetmoment is het aantal keuzedelen dat in augustus 2021 in het register zaten. Dat waren er op dat moment 1.221. Figuur 7 laat zien dat de keuzedelen goed benut worden door de onderwijsinstellingen. Alleen er lijkt wel sprake te zijn van een lichte daling in de benutting van vooral de nieuwe keuzedelen ten opzichte van de vorige meting.

Figuur 7 Keuzedelen in het register, aanbod en gekozen door studenten

Bij de 7de meting was er een percentage van 94% benutting in het aanbod van de scholen van de keuzedelen in het register; bij de 8ste meting is dat percentage licht gedaald naar 86%. Ten opzichte van de vorige meting zijn er ook slechts zeven meer keuzedelen opgenomen in het aanbod terwijl er wel zo'n 100 nieuwe bij gekomen zijn in het register. Een verklaring hiervoor kan zijn de daling van de deelname van het aantal onderwijsinstellingen aan de monitor. Een indicatie dat dat de reden is, is dat het aandeel gekozen keuzedelen bij de deelnemende scholen op peil is gebleven: vorig jaar was dat 81%, dit jaar is het iets gestegen naar 84%.

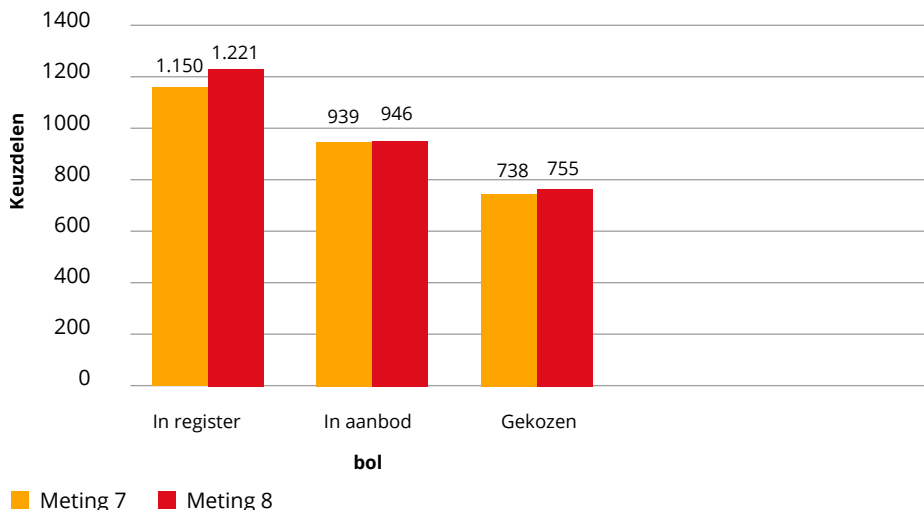
3.4 Keuzedelen in aanbod en gekozen per leerweg

De lichte daling van de benutting van de keuzedelen zie je ook wanneer je inzoomt op de benutting per leerweg. Alleen bij de derde leerweg zie je een relatieve stijging van de benutting van de keuzedelen.

In het register zijn er 71 keuzedelen bij gekomen maar er zijn (slechts) twee keuzedelen meer opgenomen in het aanbod bij de bol. Dat leidt tot een relatieve daling van de benutting. 946 van de 1221 keuzedelen (77%) is opgenomen in het aanbod; bij de vorige meting was dit aandeel 82%. Het aandeel *gekozen* keuzedelen is bij de bol stabiel gebleven op 64%.

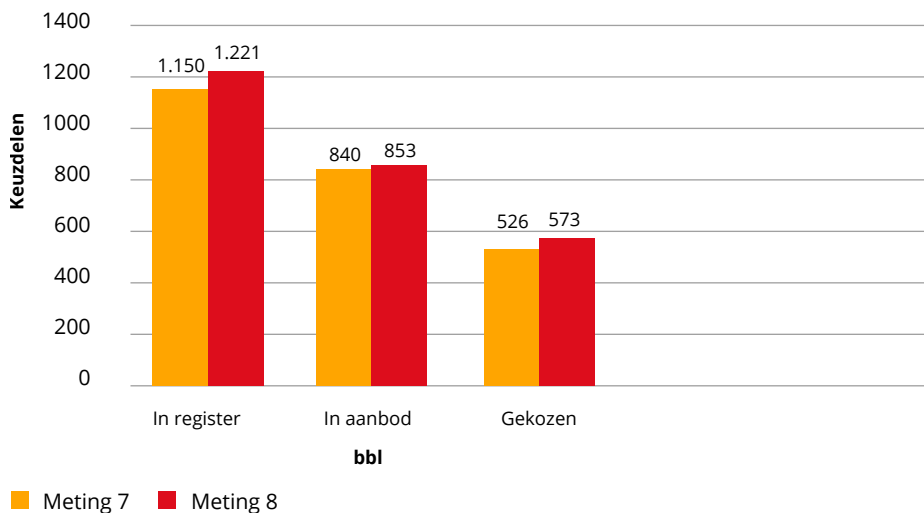

Figuur 8 Aanbod en gekozen keuzedelen in de bol

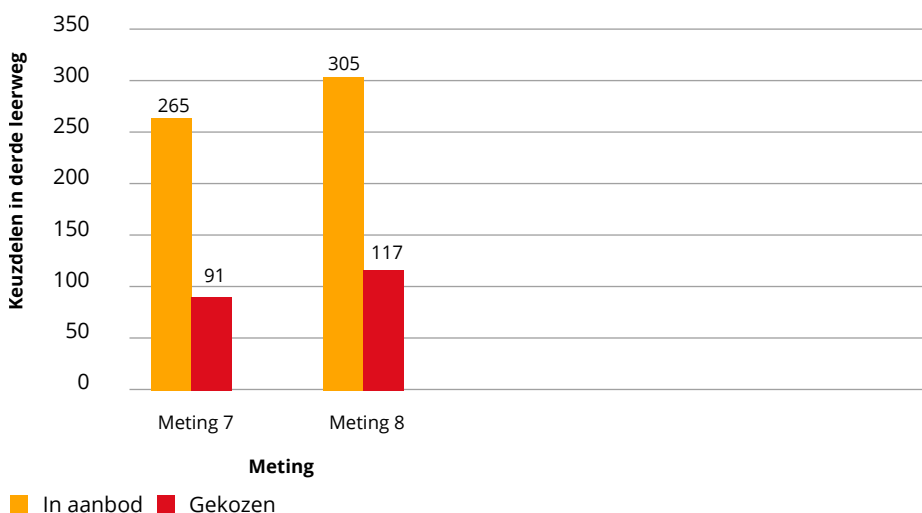
In de vorige monitor was de benutting van de keuzedelen in het *aanbod* bij de bbl 73%, bij deze meting is dat 70%. Het aandeel *gekozen* keuzedelen blijft min of meer stabiel. Waar dit bij in de 7de meting nog 46% was, is dat nu 47%.

Figuur 9 Aanbod en gekozen keuzedelen in de bbl

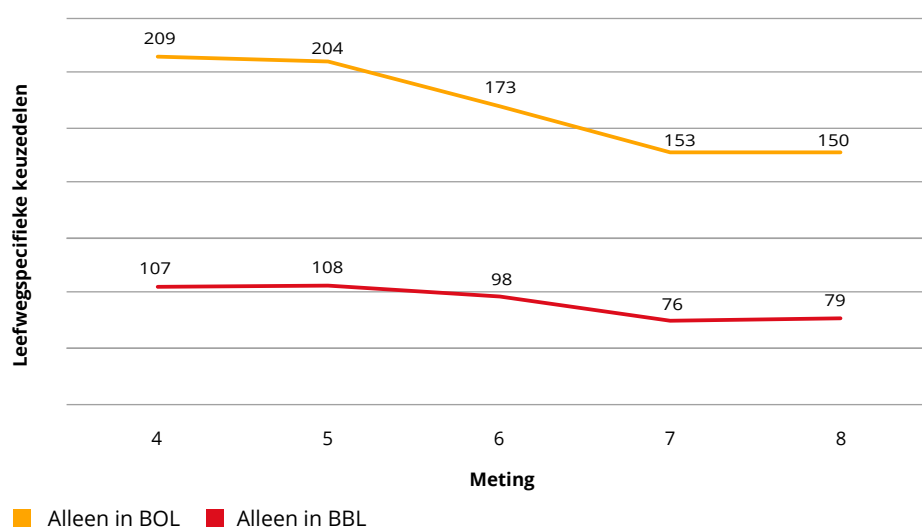
Bij de derde leerweg zie je een lichte stijging in zowel het aantal als het percentage gekozen keuzedelen: van 91 naar 117 gekozen keuzedelen, een stijging van 34 naar 38% benutting van het aanbod. Net als in de vorige meting valt wel het grote verschil op tussen het aanbod en het aandeel gekozen keuzedelen. Bij deze leerweg is dat aanzienlijk groter dan bij de andere leerwegen.

Figuur 10 Benutting keuzedelen in de derde leerweg

Figuur 11 laat al zien de mate waarin keuzedelen uitsluitend bij één leerweg benut worden. De trend van daling van dat aantal is tot stilstand gekomen. Bij de bol is er nog sprake van een lichte daling van 153 naar 150 keuzedelen; bij de bbl een geringe stijging van 3 keuzedelen van 76 naar 79 'bbl'-keuzedelen.

Figuur 11 Ontwikkeling specifieke 'leerweg' keuzedelen

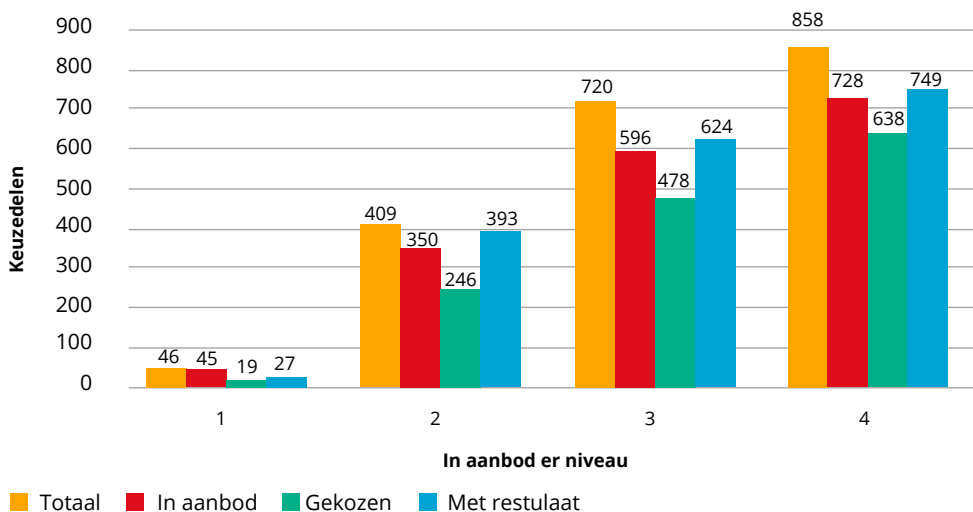

3.5 Benutting keuzedelen per niveau

In lijn met de trend in de vorige paragrafen zie je een daling van het aandeel in het aanbod opgenomen keuzedelen per niveau en ook het aandeel gekozen keuzedelen (figuur 12). De relatieve benutting is het laagst bij niveau 1.

Keuzedelen hebben geen zelfstandig niveau, maar zijn gekoppeld aan een niveau of zijn ontwikkeld voor een kwalificatie met een bepaald niveau. Figuur 12 laat zien hoe de benutting per niveau is. Hierin is ook opgenomen data over de geregistreerde resultaten op de keuzedelen. De resultaten hebben betrekking op alle mbo-studenten waarvan de resultaten op de keuzedelen uitgewisseld zijn met Rod. Hierin zie je de lichte daling van de benutting terug.

Figuur 12 Benutting keuzedelen per niveau

Mogelijk kan die daling deels verklaard worden door de geringere deelname aan de monitor. Een indicatie daarvoor is dat er een positieve correctie op het aandeel gekozen keuzedelen komt wanneer ook de behaalde resultaten meegenomen worden. Bij de kolom 'Met resultaat' zie je dat over het gehele mbo genomen er meer keuzedelen gekozen zijn dan wanneer je alleen kijkt naar de scholen die deelnamen aan de monitor. De benuttingspercentages zijn dan 59% (niveau 1) van alle keuzedelen die aan niveau 1 gekoppeld zijn c.q. er voor ontwikkeld zijn, 96% (niveau 2), 87% (niveau 3 en 4).

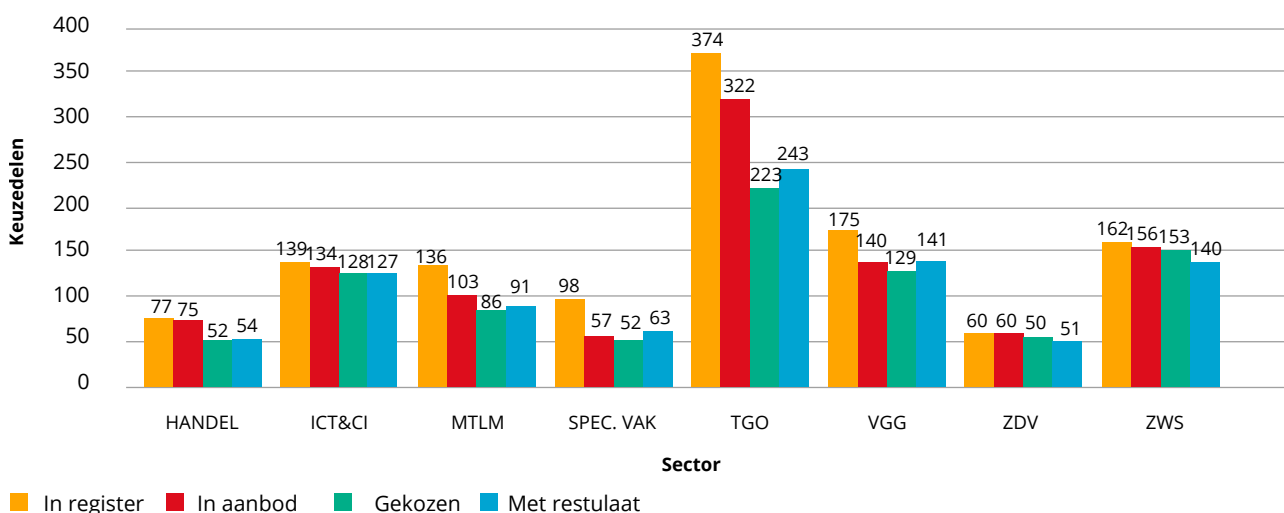
De relatief lage benutting van de keuzedelen voor niveau 1 is in lijn met vorige metingen. Weliswaar worden alle voor niveau 1 ontwikkeld keuzedelen wel in het aanbod genomen, studenten hebben blijkbaar een sterke voorkeur voor een beperkte selectie daaruit.

3.6 Benutting keuzedelen per sector

Het beeld van de benutting per sector (figuur 13) wijkt niet af van voorgaande metingen: een hoge mate van benutting bij de sectoren Handel, ICT en creatieve industrie, Zakelijke dienstverlening en veiligheid en Zorg, welzijn en sport. Een lagere mate van benutting bij de sectoren Specialistisch vakmanschap en Techniek en gebouwde omgeving.

Figuur 13 Keuzedelen in register, aanbod en gekozen per sector

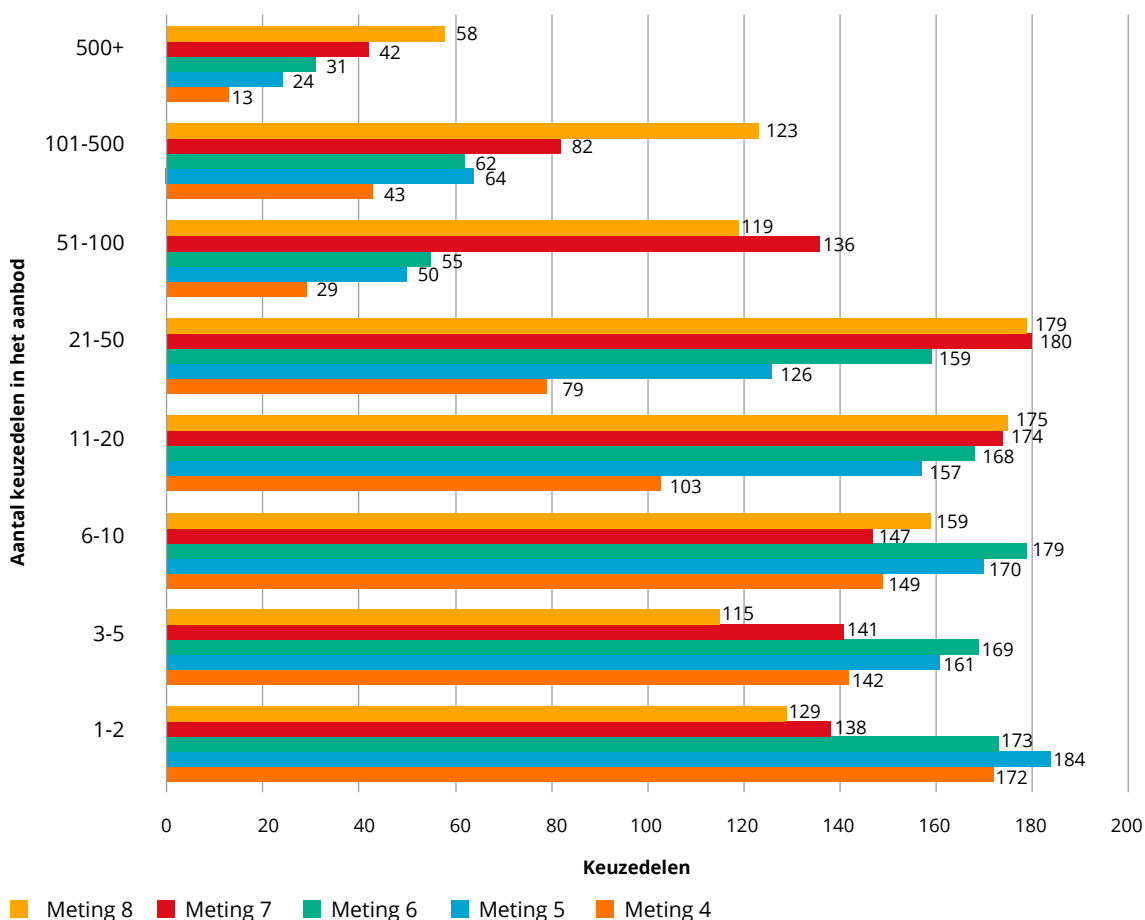
De lage benutting wordt ook bij enkele sectoren stijgt weer wat wanneer je de geregistreerde resultaten meeneemt. Bijvoorbeeld bij de sector TGO zijn er behaalde resultaten op 65% van het register TGO-keuzedelen, tegenover 60% gekozen op basis van de deelnemende scholen uit de monitor. Bij Specialistische vakmanschap scheelt het zelfs 10%: 64% is gekozen op basis van alle geregistreerde resultaten tegenover 53% bij de scholen in de monitor.

3.7 Meest en minst benutte keuzedelen in aanbod scholen

Figuur 14 laat zien dat er sprake is van een toename van het aanbod keuzedelen op onderwijsinstellingen. Je ziet bijvoorbeeld een stijging van 42 naar 58 keuzedelen die aangeboden worden in meer dan 500 opleidingen (combinaties brin – crebo – keuzedeel). Een nog grotere stijging is er bij de keuzedelen die op tussen de 100 en 500 opleidingen aangeboden worden: van 82 naar 123. Een stijging van zo'n 50%.

Deze trend was bij de vorige meting ook al zichtbaar, maar is nu sterker dan bij de vorige meting. De trend lijkt daarom: het aandeel keuzedelen uit het register in het aanbod is stabiel of daalt zelfs wat, maar die keuzedelen worden wel breder ingezet in het onderwijsaanbod, op meer opleidingen aangeboden.

Figuur 14 **Ontwikkeling aantal keuzedelen in aanbod scholen**

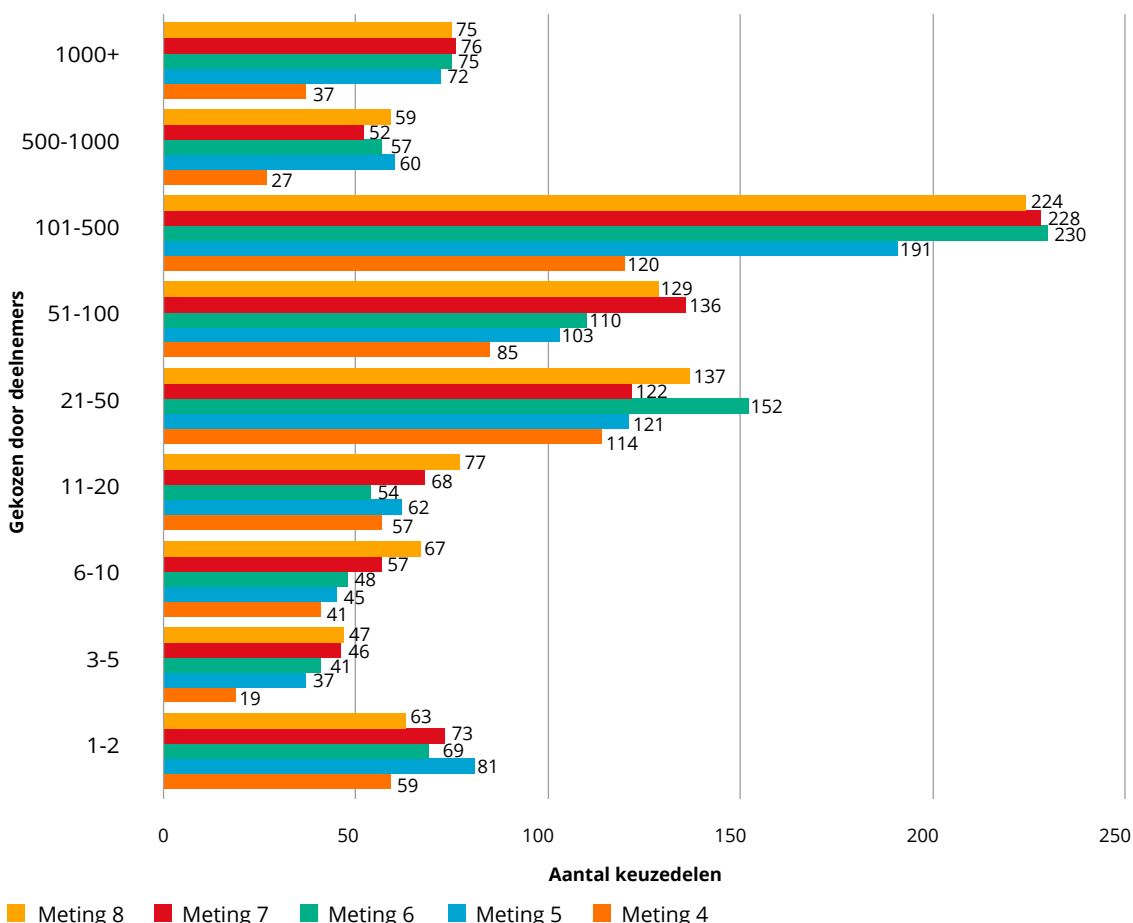

3.8 Ontwikkeling keuzedelen gekozen door aantallen studenten

Die benutting van keuzedelen door studenten (figuren 14 en 15) stabiliseert zich al een paar jaar. Dat is een te verwachten ontwikkeling. Het aantal deelnemers in het mbo stijgt niet, dat daalt geleidelijk. De keuzedeelverplichting geldt inmiddels voor alle deelnemers in alle leerjaren. Een grotere benutting van keuzedelen door meer studenten kan dus vooral nog wanneer ze door nieuwe doelgroepen benut worden in de derde leerweg. Of studenten moeten meer (dan de keuzedeelverplichting voorschrijft) keuzedelen kiezen dan nu het geval is. Paragraaf 3.9. gaat daar op in.

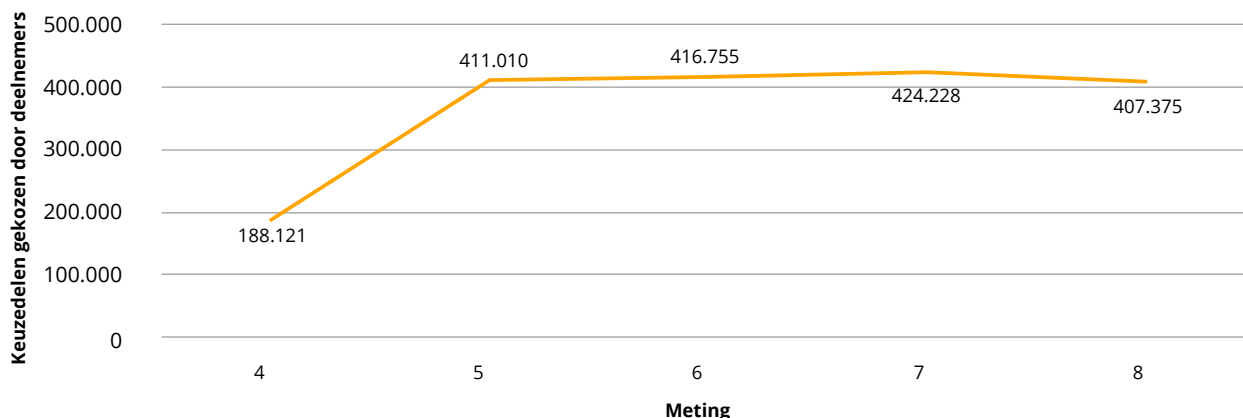
Figuur 15 laat zien dat er een stabiel aantal van zo'n 75 keuzedelen is dat het meest gekozen wordt door studenten. Dat zijn bovensectoraal gekoppeld keuzedelen die dikwijls aan meerdere niveaus gekoppeld zijn. Denk aan de keuzedelen Lean en creatief, Duurzaamheid en mvt-keuzedelen. Tabel 14 laat ook zien dat er een afname is van keuzedelen die slechts door 1 tot 2 studenten gekozen worden: een daling van 81 naar 59. Dat sluit aan bij de eerdere constatering: er komen weinig nieuwe keuzedelen bij in het aanbod van scholen, maar de bestaande keuzedelen worden wel beter benut.

Figuur 15 **Kwantitatieve benutting keuzedelen door studenten**

In de vorige paragraaf hebben we gezien dat het aanbod keuzedelen stijgt. Bij een gelijkblijvend aantal deelnemers wijst dat erop dat studenten meer te kiezen hebben.

Figuur 16 Ontwikkeling aantal gekozen keuzedelen door deelnemers

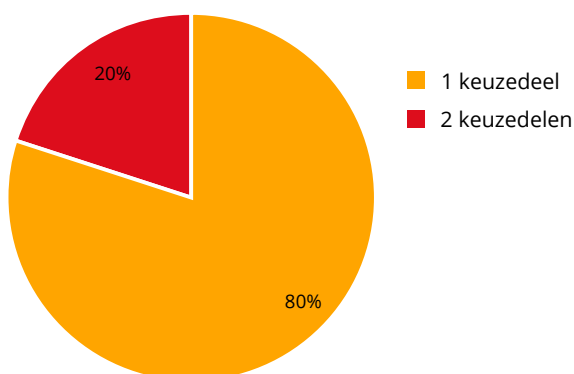
3.9 Gemaakte keuzes in de keuzedeelverplichting

Er is ook gekeken naar het aantal keuzedelen dat studenten hebben gekozen. Daaruit blijkt dat er een lichte daling is van het aantal gemaakte keuzes ten opzichte van vorige meting. Behalve bij niveau-1. Daar zijn verhoudingsgewijs juist meer keuzedelen gekozen. Daarnaast blijkt dat 12 tot 20% van de studenten meer keuzedelen kiest dan strikt noodzakelijk is op basis van de keuzedeelverplichting.

De figuren 17 t/m 20 geven weer hoeveel keuzes voor keuzedelen studenten hebben gemaakt in hun opleiding *tot dan toe*. Dat kan dus zowel in het eerste als het derde leerjaar zijn. Het lijkt dat veel studenten nog niet hebben voldaan aan de keuzedeelverplichting. Maar deze groep maakt later in de opleiding nog keuzes voor keuzedelen. De figuren zeggen dus niks over of studenten hebben voldaan aan de keuzedeelverplichting.

20% van alle Entree-studenten heeft ook een tweede keuzedeel gekozen. Dat is dus meer dan wat verplicht is. Het komt ook niet meer voor dat studenten geen keuzedeel hebben gekozen bij niveau 1. Dat had zeker in corona-tijd gekund. Vorig jaar was dit aandeel nog 14%.

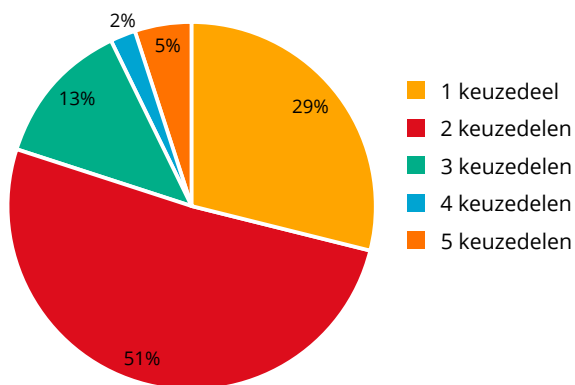
Figuur 17 Gekozen keuzedelen door niveau-1 studenten

Bij niveau 2 zien we is dat bijna een derde (29%) van de studenten op het moment van de meting één keuzedeel heeft gekozen. In theorie kan daarmee voldaan zijn aan de keuzedeelverplichting: wanneer het keuzedeel de omvang van 480 uur. Waarschijnlijker is dat deze studenten in het tweede leerjaar nog een keer een keuze gaan maken.

Bij de vorige meeting was dit aandeel nog 23%. Net als bij niveau 1 zie je dat 20% van de studenten meer dan 2 keuzedelen heeft gekozen, wat meer is dan verplicht.

Figuur 18 Gekozen keuzedelen door niveau-2 studenten

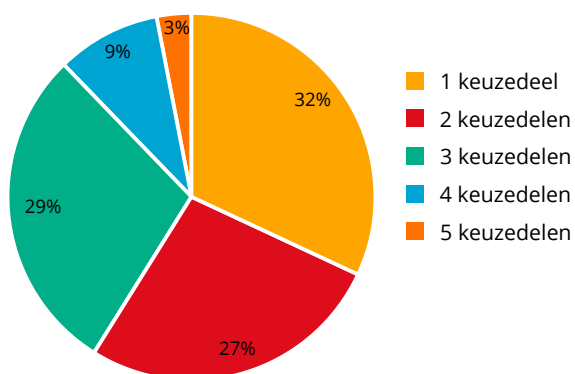
Bij niveau-3 zien we dat 60% van de studenten tot dusverre één of twee keuzedelen heeft gekozen en dus nog niet heeft voldaan aan de keuzedeelverplichting. Bij de vorige meting lag dit aandeel op 50%.

Een kleine derde (29%) heeft 3 keuzedelen gekozen en de resterende 12% meer dan 3 keuzedelen.

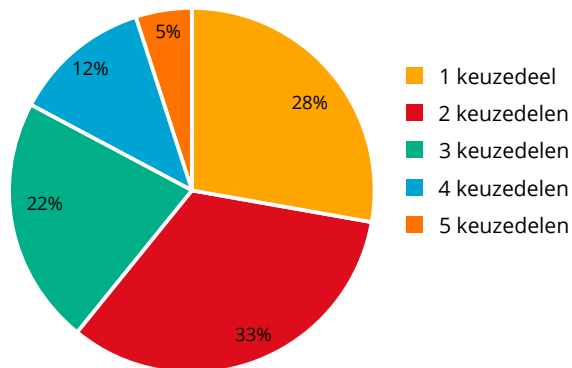
Het beeld bij niveau 4 is min of meer identiek aan dat bij niveau 3. 61% heeft tot dusverre één of twee keuzedelen gekozen tegenover 50% bij de vorige meting. Ruim een vijfde (22%) heeft 3 keuzedelen gekozen. Dit was bij meting 7 nog 34%. De resterende 17% heeft meer dan 3 keuzedelen gekozen.

Het beeld dat uit deze figuren voorkomt is dat er sprake lijkt te zijn van een lichte daling van de gemaakte keuzes door studenten. Maar ook dat veel studenten meer keuzedelen kiezen dan verplicht is op basis van de keuzedeelverplichting.

Figuur 19 Gekozen keuzedelen door niveau-3 studenten

Figuur 20 Gekozen keuzedelen door niveau-4 studenten

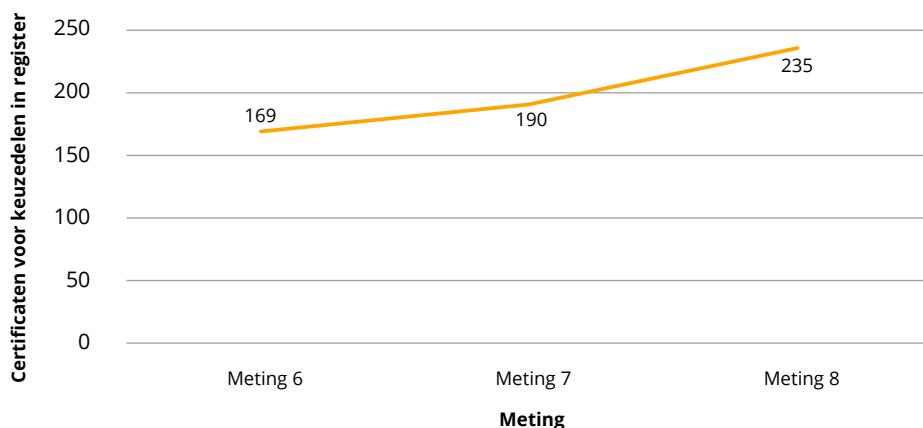
3.10 Keuzedelen waaraan een certificaat verbonden is

We zien een absolute en relatieve toename van de benutting van keuzedelen waaraan een certificaat verbonden is en naar verhouding is die benutting sterker in de derde leerweg.

In het kader van het Actieplan leerbanen is het afgelopen jaar veel aandacht besteed aan de inzet van certificaten voor om- en bijscholing van werkenden en werkzoekenden. Het aantal certificaten voor keuzedelen stijgt vrij snel. Inmiddels bevat het register kwalificatiestructuur in september 2022 235 keuzedelen waaraan een certificaat verbonden is. In twee jaar tijd is er bijna 50% bijgekomen (figuur 20).

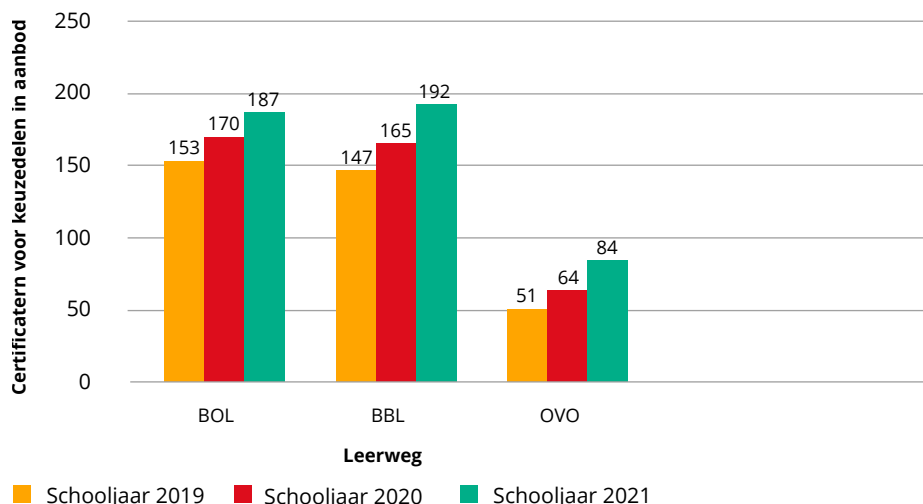
Van belang voor de doelstelling is het natuurlijk vooral te weten hoe deze keuzedelen ingezet worden voor om- en bijscholing. Immers: deze certificaten worden ook als reguliere keuzedelen in de keuzedeelverplichting aangeboden en gekozen. Figuur 21 laat zien dat een groot aandeel van de certificaten voor keuzedelen inderdaad ook benut wordt in de bol en bbl. In de derde leerweg worden 84 certificaten voor keuzedelen opgenomen in het aanbod. Circa een derde van alle beschikbare certificaten dus. Bij meting 6 waren dat er nog 51.

Figuur 21 Ontwikkeling certificaten voor keuzedelen in register kwalificatiestructuur

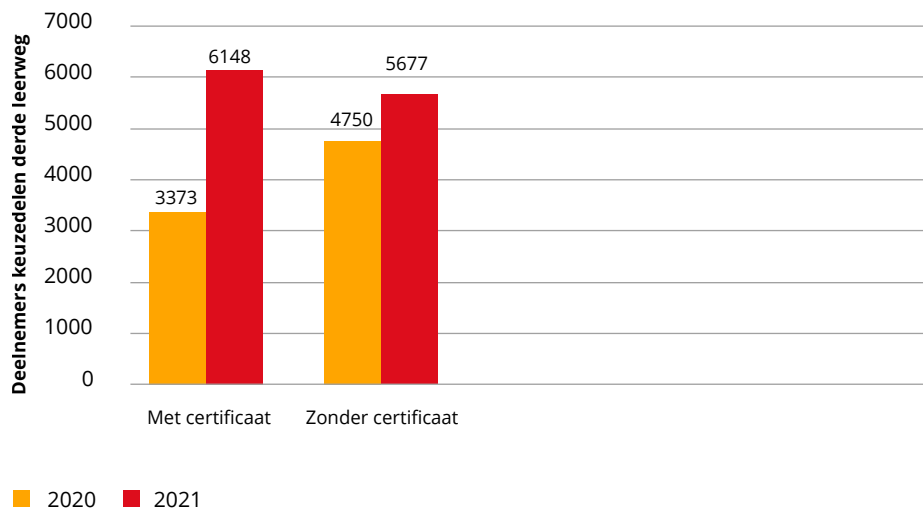
Uiteraard worden niet alleen certificaten voor keuzedelen opgenomen in het aanbod van de derde leerweg. Ook de reguliere keuzedelen worden erin opgenomen en hoewel er geen certificaat aan verbonden is, is het wel mogelijk dat die ook benut worden voor om- en bijscholing.

Figuur 22 Keuzedelen waaraan een certificaat is verbonden in aanbod

Figuur 23 laat zien dat 11.825 deelnemers een keuzedeel hebben gevolgd in de derde leerweg. Meer dan de helft daarvan (52%) koos een keuzedeel waaraan een certificaat verbonden is. Dat is een indicatie dat deze certificaten ook echt benut worden voor om- en bijscholing. In het register is het aandeel certificaten voor keuzedelen veel lager: minder dan 20%. Figuur 23 laat bovendien zien dat het aantal deelnemers in de derde leerweg relatief snel stijgt.

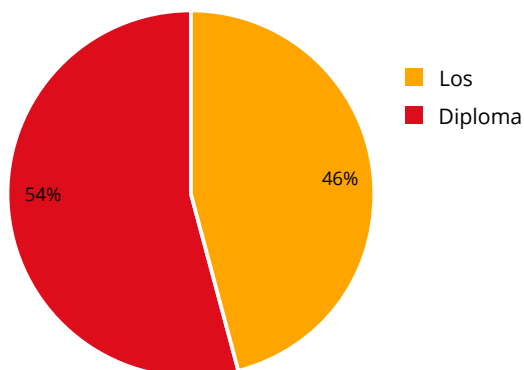
Figuur 23 Deelnemers keuzedelen in derde leerweg met en zonder certificaat

Deze keuzedelen kunnen in de derde leerweg op twee manieren ingezet worden: als onderdeel van de keuzedeelverplichting voor wie via de derde leerweg een volledig diplomatraject doorloopt én voor wie alleen zelfstandig een keuzedeel waaraan een certificaat is verbonden is volgt in het kader van om- of bijscholing.

Figuur 24 laat zien dat op basis van gegevens over geregistreerde resultaten op keuzedelen iets minder dan de helft van de studenten (46%) die een keuzedeel heeft gevolgd in de derde leerweg dat keuzedeel zelfstandig gevolgd heeft. Het overige net iets grotere aandeel heeft het keuzedeel gekozen als onderdeel van een diplomagericht traject. Voor de 46% geldt dus dat die echt benut zijn voor om- en bijscholing. Welk deel van de 46% een resultaat behaald heeft op een certificaat verbonden aan een keuzedeel is niet bekend. Op basis van figuur 24 zou dat meer dan de helft hiervan moeten zijn.

Figuur 24 **Aandeel geregistreerde resultaten op keuzedelen los of als onderdeel van keuzedeelverplichting**

Tabel 1 laat zien welke keuzedelen waaraan een certificaat verbonden is het meest gekozen worden in de derde leerweg. Dat zijn naast enkele generieke keuzedelen vooral keuzedelen uit de zorg. In die sector worden de certificaten het meest ingezet voor om- en bijscholing.

Tabel 1 **Meest gekozen certificaten voor keuzedelen**

Keuzedeel waaraan een certificaat is verbonden	Deelnemers OVO
K0512 Lean en creatief	1140
K0023 Digitale vaardigheden gevorderd	825
K0165 Ondernemerschap mbo	239
K0159 Jeugd- en opvoedhulp	201
K0022 Digitale vaardigheden basis	168
K0905 Helpende plus	120
K0290 Werken met baby's	108
K0137 Zorg en technologie	74
K0067 Mensen met niet-aangeboren hersenletsel	73
K0138 Zorginnovaties en technologie	49
K0470 Houder van honden en katten	46
K0400 Security in systemen en netwerken 1	34
K0118 Verzorgende en verpleegtechnische handelingen	32
K0443 Verbreding procesoperator in de productie-industrie geschikt voor niveau 3 en 4	27
K0418 Verdieping meng- en scheidingstechnieken industriële processen geschikt voor niveau 3	26
K0444 Security in systemen en netwerken 2	22
K0611 BSO 8 tot 12 jaar	22
K0790 Belevingsgericht werken	22
K0717 Agile game productie	21
K0745 Assisteren bij zorg en welzijn	20
K0066 Mensen met licht verstandelijke beperking me	19
K0119 Verplegende en verpleegtechnische handelingen	15

3.11 Gebruik certificaten voor beroepsgerichte onderdelen

Nieuw in deze achtste monitor is dat er ook een uitvraag is gedaan naar de benutting van certificaten voor beroepsgerichte onderdelen. De benutting van deze certificaten concentreert zich in de sectoren zorg en welzijn en groen.

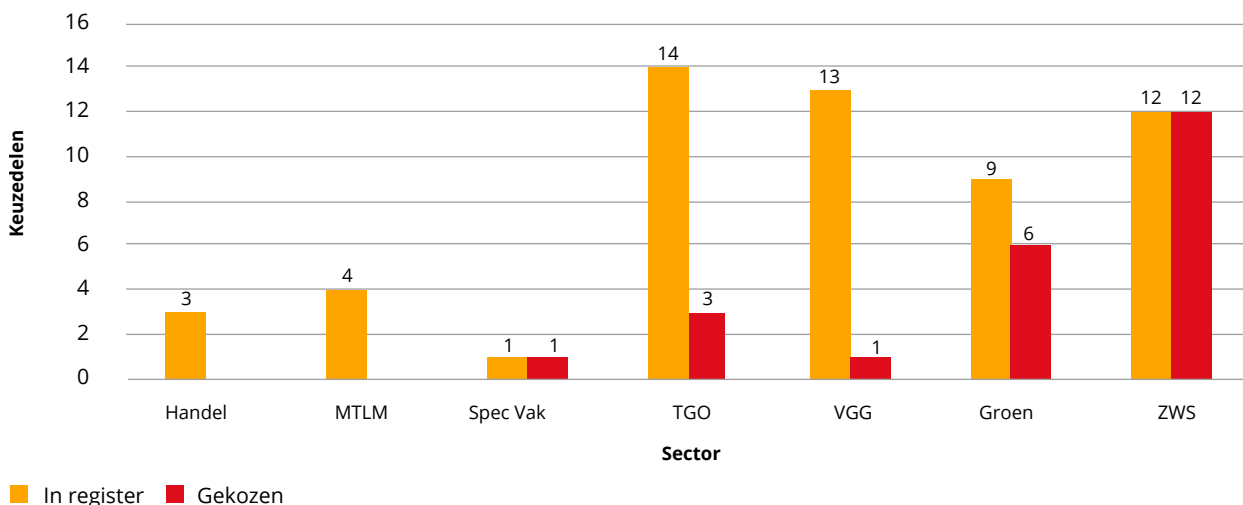
Certificaten voor beroepsgerichte onderdelen zijn de nieuwste onderdelen van de kwalificatiestructuur. Evenals de certificaten voor keuzedelen zijn deze certificaten bedoeld voor het stimuleren van een leven lang ontwikkelen. Maar anders dan de certificaten voor keuzedelen kunnen deze certificaten niet aangeboden worden in het bekostigde onderwijs. Ze horen thuis in de derde leerweg, in het niet bekostigde onderwijs.

De eerste certificaten voor beroepsgerichte onderdelen zijn in augustus 2020 vastgesteld. Op het moment van meting voor deze achtste monitor (augustus 2021) zaten er 56 certificaten voor beroepsgerichte onderdelen in het register. Inmiddels zijn dat er bruto 142 en netto 130: een aantal heeft al een tweede versie.

Van de 41 scholen die mee hebben gedaan aan de monitor hebben er 19 ook opgave gedaan van de door hen aangeboden certificaten voor beroepsgerichte onderdelen: op twee na allemaal bekostigde instellingen.

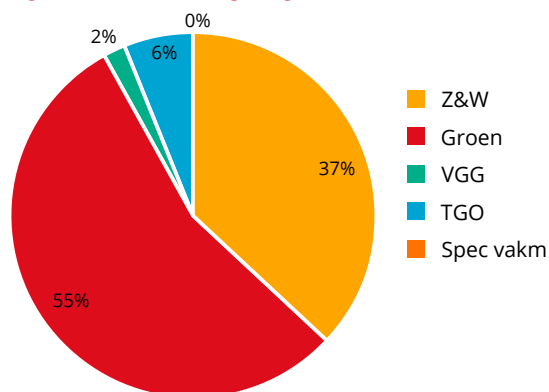
Dit is de uitkomst van de uitvraag naar de certificaten voor beroepsgerichte onderdelen:

Figuur 25 In register en gekozen certificaten voor beroepsgerichte onderdelen per sector

Van de circa 56 certificaten in het register in augustus 2021 zijn er 23 gekozen op de 19 onderwijsinstellingen die de gegevens hebben aangeleverd. Figuur 25 laat zien dat de benutting van de certificaten zich concentreert in de sector zorg en welzijn en groen. Certificaten van andere sectoren zijn weinig gekozen. De groene certificaten vormen een aparte categorie van certificaten voor beroepsgerichte onderdelen die qua vorm en inhoud anders zijn dan reguliere certificaten. Er is ook een aparte regeling voor gemaakt door OCW. Voorbeelden ervan zijn de certificaten met in de titel "Houder van..." en Gewasbescherming.

Figuur 26 Aandeel geregistreerde resultaten op keuzedelen los of als onderdeel van keuzedeelverplichting

Het beeld van de beperkte inzet wordt nog eens versterkt wanneer je kijkt naar het aantal deelnemers (Figuur 26). Een kleine 1000 deelnemers hebben een certificaat gekozen op basis van de monitor. Meer dan de helft daarvan heeft een 'groen' certificaat gekozen. Ruim een derde een zorg en welzijn-certificaat. Vooral het certificaat "Individuele zorg verlenen" is veel gekozen. Dit certificaat komt uit de kwalificatie "Verzorgende IG". Dit dossier lijkt hofleverancier te zijn voor de benutting van zorg en welzijn-certificaten. Ook de andere drie certificaten uit deze kwalificatie zijn benut.

Hieronder het overzicht van alle gekozen certificaten:

Tabel 2 Gekozen certificaten voor beroepsgerichte onderdelen

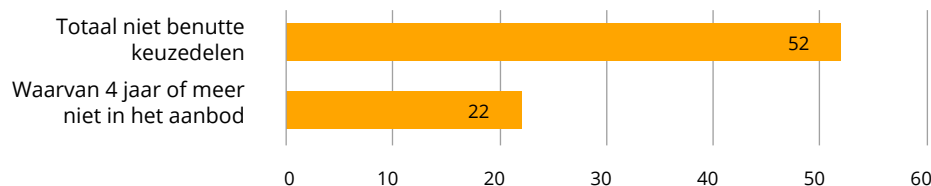
Code	Naam certificaat	# keer gekozen
C0039	Individuele basiszorg verlenen (Versie 2)	242
C0024	Gewasbescherming B (bedrijfsvoeren)	192
C0053	Houder van herpeten	104
C0033	Houder van honden en katten	82
C0059	Houder van overige zoogdieren	60
C0003	Houder van vissen	56
C0040	Houder van vogels	49
C0007	Basis voor deskundige zorg	44
C0004	Basisonderhoud aan toestellen werktuigkundige installaties	26
C0021	Koken in de horeca	20
C0056	Meewerken in de productie	17
C0061	Ondersteuning thuis	17
C0063	Regievoering en vakontwikkeling in de zorg (Versie 2)	17
C0009	Technisch adviseren vastgoedonderhoud	11
C0029	Ondersteunen bij wonen en welbevinden	11
C0023	Individuele basiszorg verlenen	9
C0055	Individuele ondersteuning van de cliënt met (verstandelijke) beperking	8
C0011	Individuele zorg verlenen	7
C0019	Regievoering en vakontwikkeling in de zorg	5
C0006	Assortimentsbeheer optiek en assisteren bij refractie	4
C0008	Individuele ondersteuning in de maatschappelijke zorg	4
C0027	Aansturen en coachen van begeleiders praktijkleren	3
C0018	Coördineren van leertrajecten van (nieuwe) medewerkers en stagiairs	1

3.12 Niet-benutte keuzedelen

Nog steeds is er een heel klein percentage keuzedelen in het register dat langdurig niet benut wordt. Dit zijn keuzedelen die de afgelopen vier jaar of langer nooit opgenomen in het aanbod of gekozen zijn bij de scholen die deelgenomen hebben aan de monitor. Het gaat slechts om 22 keuzedelen, nog geen 2% van het totaal.

Figuur 27 Niet benutten keuzedelen in aanbod

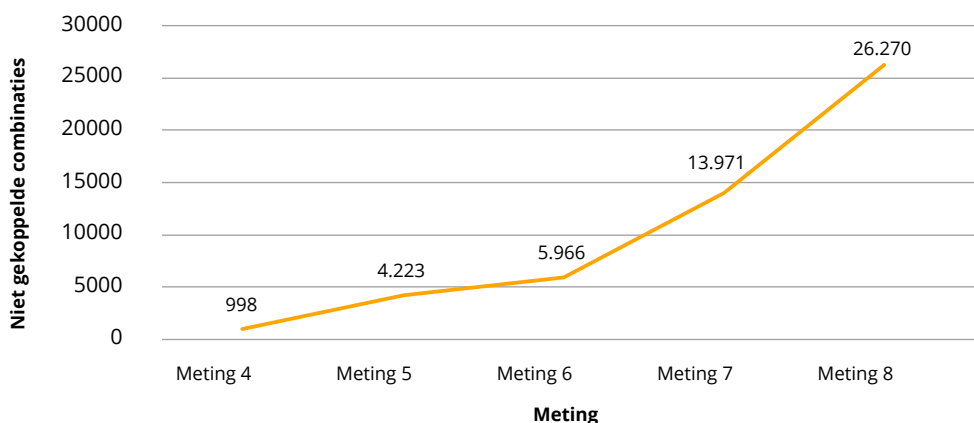

3.13 Niet-gekoppelde keuzedeel – kwalificatie combinaties in het aanbod

Naar verwachting tot schooljaar 2024-25 geldt nog steeds de verplichte koppeling tussen keuzedelen en kwalificaties voor alle keuzedelen die ontwikkeld zijn tot oktober 2020. Maar lang niet alle onderwijsinstellingen houden zich aan die regels en bieden ook combinaties aan die niet toegestaan zijn. Dat gebeurt deels per ongeluk als administratieve fout en deels willens en wetens.

Figuur 28 laat zien dat scholen in toenemende mate voorsorteren op het loslaten van de koppeling getuige de sterke stijging de laatste twee jaar van het aantal keuzedelen dat niet aangeboden mag worden bij een opleiding omdat ze niet gekoppeld zijn. Ten opzichte van vorig jaar is er sprake van een verdubbeling.

Figuur 28 Niet-gekoppelde combinaties in het aanbod

Bij nadere bestudering van de cijfers blijkt dat het vooral enkele roc's zijn die niet toegestane combinaties aanbieden. Dat bevestigt het beeld dat deze scholen bewust kiezen de regels ten aanzien van koppeling te negeren.

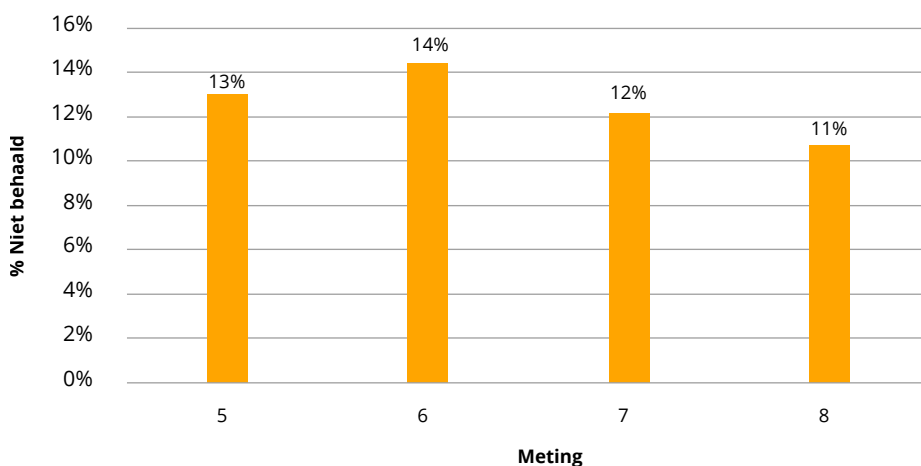
4 Resultaten voor keuzedelen

Op basis van gegevens uitgewisseld door onderwijsinstellingen met Rod is gekeken naar geregistreerde resultaten op keuzedelen. De hieronder getoonde resultaten vormen nog steeds geen weergave van resultaten in een normaal onderwijsjaar omdat ook het afgelopen jaar scholen nog te maken hadden met coronamaatregelen. Het algemene beeld is dat keuzedelen niet of nauwelijks leiden tot lagere diplomaresultaten. Ook zien we dat studenten weer meer voldoen aan de uren die gelden voor de keuzedeelverplichting ten opzichte van de vorige meting.

4.1 Resultaten behaald op afzonderlijke keuzedelen

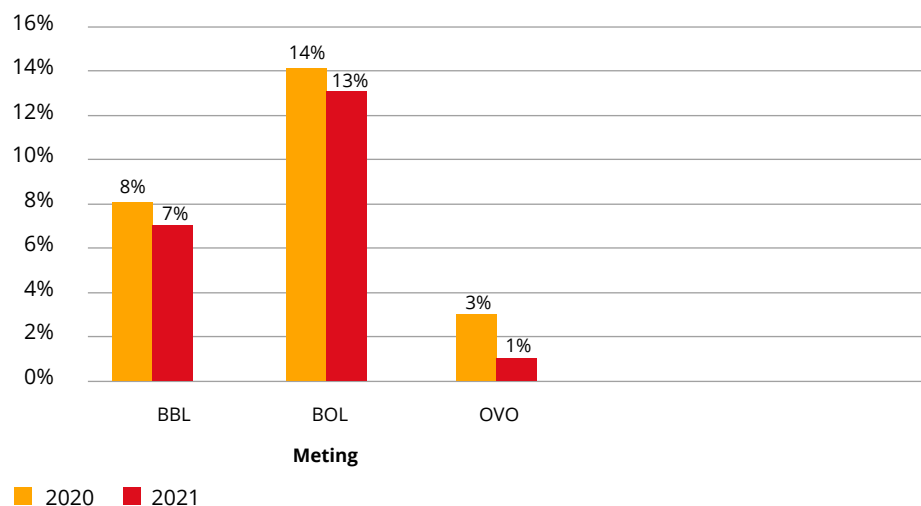
Het algemene beeld is dat keuzedelen geen grote blokkade vormen op het behalen van het diploma. Het percentage studenten dat een onvoldoende resultaat behaalt daalt geleidelijk van 14 % bij meting 7 naar 11% bij meting 8 (Figuur 29).

Figuur 29 Aandeel 'niet behaald' op keuzedelen

Per leerweg zie je een iets genuanceerder beeld (Figuur 30).

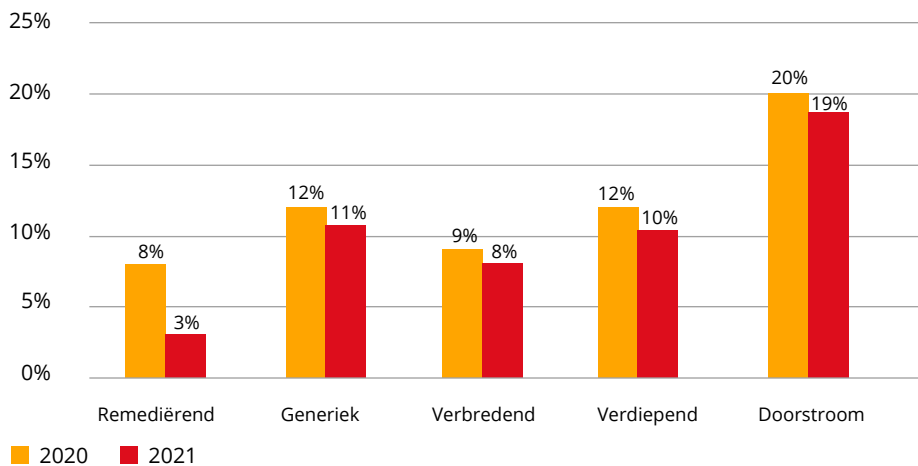
Figuur 30 Resultaat op keuzedeel 'niet-behaald' per leerweg

Het 'zakpercentage' ligt het hoogst bij de bol en het laagst bij de derde leerweg (OVO). Het algemene beeld is dat er sprake is van een daling van het aandeel onvoldoendes op keuzedelen.

Er is ook gekeken naar geregistreerde resultaten op type keuzedeel. Figuur 31 laat zien dat met name de resultaten behaald op keuzedelen gericht op doorstroom lager zijn dan op andere type keuzedelen.

Figuur 31 Aandeel resultaat 'niet behaald' per type keuzedeel

De grafiek laat zien dat dat ook al het geval was bij de vorige meting. Ook opvallend is dat er ook onvoldoende resultaten zijn behaald op remediërende keuzedelen.

Hieronder een tabel met daarin de keuzedelen met de laagste resultaten.

Tabel 3 Keuzedelen met de laagste resultaten

Keuzedeel	aandeel behaald	aantal studenten
1 K0454 Verdieping oogzorg: binoculair zien en anamnese	0,0	< 5
2 K0775 Permanence in de bedrijfsadministratie	0,0	< 5
3 K0892 Doorstroom naar HBO Aviation	0,0	< 5
4 K1215 Veilig sportklimaat	0,0	< 5
5 K0040 Frans in de beroepscontext B1	0,0	< 5
6 K0413 Kennis van Gemotoriseerde Tweewielers, geschikt voor niveau 1 en 2	0,0	< 5
7 K1032 Verdieping hout: massief houten constructies	0,0	< 5
8 K0714 Verdieping kosten in de bedrijfsadministratie	15,8	19
9 K0857 Bestuurlijke handhaving	18,5	249
10 K0973 Vliegtuigtype Familiarization training	20,0	5
11 K0215 Drink- en HorecaWet (DHW)	22,8	145
12 K0867 Kennis van oog en correctie	23,1	13
13 K0720 Basis scripting & databases	31,0	29
14 K1117 Analyseren van biobased polymeren	31,3	16
15 K0324 ADR stukgoed	32,0	200

Wanneer je kijkt naar het deelnemersaantal dan kun je bij aantal van de keuzedelen hier geen betrouwbare uitspraken doen over de zwaarte ervan. Maar wat wel opvalt dat het haast allemaal keuzedelen zijn met een hoog theoretisch gehalte en vooral keuzedelen bedoeld voor niveau-4. En inderdaad: veelal (mede) gericht op doorstroming naar het hbo. Dat zijn alle cursief geschreven keuzedelen: 6 van de 16 (38%), terwijl het aandeel keuzedelen gericht op doorstroom ca. 12% van het totale register omvat.

4.2 Resultaten behaald op keuzedeelverplichting

Om te voldoen aan de diplomaverplichting tellen niet alleen de resultaten behaald op afzonderlijke keuzedelen. Je moet een voldoende halen op de keuzedeelverplichting. We zien dat meer studenten voldoen aan de (nominale) uren die gelden voor de keuzedeelverplichting en wie voldaan heeft aan die urenverplichting ook doorgaans een voldoende haalt.

Hieronder nog eens de samenvatting van de slaag-zakregeling voor de keuzedeelverplichting.

De slaag- zakregeling:

- Het aantal gevolgde keuzedeel uren moet gelijk of groter zijn dan de omvang van de keuzedelenverplichting.
- Voor tenminste de helft van het aantal gevolgde keuzedelen moet een voldoende behaald zijn.
- Gemiddeld moet het cijfer voor de gevolgde keuzedelen een cijfer 6 of hoger zijn, waarbij geen van de cijfers lager dan een 4 mag zijn.

Er mag dus een onvoldoende behaald worden en er moet worden voldaan aan het aantal gevolgde uren. Dat aantal is afhankelijk van het type opleiding en varieert van 240 tot 960 uur. Die laatste categorie is in 2022 verdwenen. Bij vierjarige middenkaderopleidingen is de keuzedeelverplichting omlaag gegaan van 960 naar 720 uur. Maar voor de studenten die in deze meting de vierjarige opleiding volgen geldt nog steeds de keuzedeelverplichting van 960 uur.

Evenwel in het afgelopen coronajaar hoeven studenten een keuzedeel niet af te ronden met een examen zoals te lezen in de tijdelijke coronamaatregel hieronder.

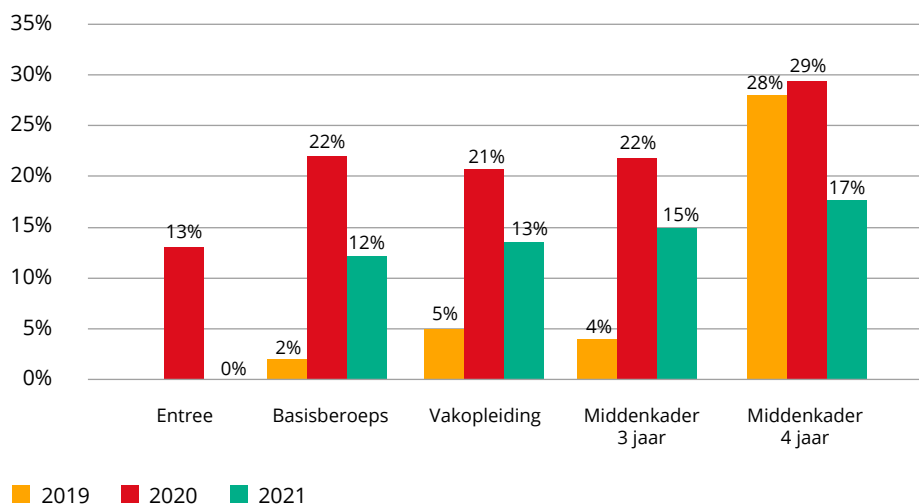
Wanneer een keuzedeel niet kan worden geëxamineerd, moet dat dan op het diploma worden vermeld?

Als een keuzedeel niet met een examen kan worden afgesloten, is er geen resultaat om te vermelden op de cijferlijst, behorend bij het diploma. Dit wordt uiteraard ook niet op het diploma zelf vermeld, aangezien niet behaald. Het is raadzaam dit wel aan te tekenen in het diplomadossier van de student. Aangezien er geen resultaat is kan ook geen resultaat van keuzedeel worden meegenomen naar een vervolgopleiding. Dit betekent dat op basis van het behaalde diploma geen vrijstelling zal zijn gebaseerd op betreffende keuzedeel.

Bron: FAQ MBO Raad over corona 2020

Figuur 32 laat zien dat ten opzichte van de vorige meting een kleiner aandeel studenten niet heeft voldaan aan de uren die geldt voor de keuzedeelverplichting. Een daling van ruim 10%. Bij de Entree-opleiding hebben bij deze meting alle studenten voldaan de uren van de keuzedeelverplichting; bij de vierjarige middenkaderopleidingen is dat percentage gedaald van 29 naar 17%.

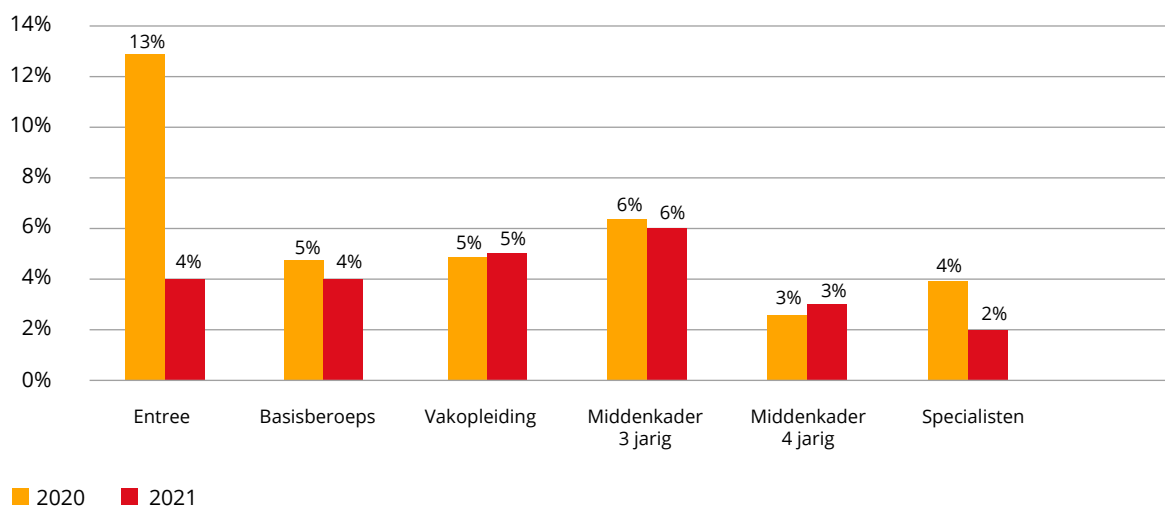
Figuur 32 Aandeel studenten dat niet heeft voldaan aan uren keuzedeelverplichting

Wanneer gekeken wordt naar alleen de studenten die wel hebben voldaan aan de uren dan zien we dat slechts weinig studenten zakken op basis van de keuzedeelverplichting. Dat is in lijn met de resultaten behaald op afzonderlijke keuzedelen in de vorige paragraaf.

Opvallend is de sterke daling bij de Entree-opleiding van het aandeel niet-geslaagden: een daling van 13 naar 4%, waarmee die leerweg niet langer afwijkt van de andere leerwegen.

Figuur 33 Aandeel studenten dat niet voldoet aan diploma-eisen op basis van keuzedeelverplichting

5 Bijlage 1: Verantwoording opzet onderzoek en gehanteerde begrippen

Sinds de introductie van de keuzedeelverplichting 2016 brengt de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) in kaart hoe het staat met de keuzedelen in het middelbaar beroepsonderwijs (mbo). In deze 7e Monitor Keuzedelen, uitgevoerd in opdracht van de Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB), zijn vanuit verschillende invalshoeken gegevens over de keuzedelen bijeengebracht: DUO heeft van de SBB het keuzedelenregister ontvangen dat actuele informatie bevat over alle keuzedelen. Vervolgens heeft DUO via een enquête bij zowel bekostigde als niet-bekostigde mbo-instellingen gegevens verzameld over ondermeer het aanbod van keuzedelen bij deze instellingen en de keuze van keuzedelen door mbo-studenten. Tot slot heeft DUO vanuit de eigen registers informatie verzameld over de geregisteerde resultaten op de keuzedelen. Deze gegevens zijn gekoppeld en verrijkt met enkele gegevens uit het crebo-register, het brinbestand, het 1CijferMBO-bestand en met gegevens uit eerdere Monitors Keuzedelen.

De Monitor Keuzedelen bestaat uit de volgende deelproducten:

- de voorliggende Rapportage keuzedelen en mbo-certificaten
- een Dashboard keuzedelen en mbo-certificaten
- Instellingsrapportages voor elk van de deelnemende onderwijsinstellingen
- een Sectorrapportage ten behoeve van de sectorkamers en marktsegmenten.

5.1 Bewerking bronbestanden

Het keuzedelenregister is ingelezen en consistent gemaakt. Er is een selectie gemaakt op keuzedelen met begingeldigheid vóór 1 augustus 2020 (de peildatum van het huidige onderzoek). Als er meerdere waarden m.b.t. de eindgeldigheid van het keuzedeel voorkwamen in het keuzedelenregister, is er - indien mogelijk - geselecteerd op het record zonder datum, of anders op het record met de meest recente datum

In het bestand met responsgegevens over het aanbod en de gemaakte keuzes is gecontroleerd of de kwalificatiecodes voorkwamen in het crebo-bestand. Het bijbehorende kwalificatieniveau is overgenomen vanuit het crebo-bestand. Een vijftal recente kwalificatiecodes (25695 t/m 25699) zijn gehercodeerd naar hun eerdere equivalenten, om koppeling met het keuzedelenregister mogelijk te maken.

5.2 Kwaliteit van de gegevens

De gegevens over het aanbod en de gemaakte keuzes zijn afkomstig uit een enquête. Niet alle instellingen hebben deelgenomen aan deze enquête. Dit betekent dat de werkelijke omvang van het aanbod en de gemaakte keuzes vrijwel zeker groter is dan gepresenteerd in de tabellen. In de respons van de instellingen kwamen incidenteel onzuiverheden voor: sommige keuzedeel- en kwalificatiecodes kwamen niet overeen met de keuzedelen en kwalificaties uit respectievelijk het keuzedelenregister en het crebo-bestand. Bij een aantal instellingen lijkt het erop dat het antwoordmodel t.b.v. de registratie van gemaakte keuzes niet volledig of onjuist is ingevuld: deze instellingen gaven (aanzienlijk) minder gemaakte keuzes door dan vermoed mag worden op basis van het aantal inschrijvingen. Er is dan ook voorzichtigheid geboden bij de interpretatie van deze gegevens.

5.3 Begrippen en definities

Aanbod

Het keuzedelenaanbod bestaat uit de keuzedelen die aangeboden worden door de opleiding en waaruit de mbo-student zijn/haar keuze kan maken. In de praktijk komt het soms voor dat instellingen keuzedelen bij opleidingen aanbieden die niet als combinatie opgenomen zijn in het keuzedelenregister van de SBB. In zulke gevallen spreken we van 'niet-gekoppelde keuzedeel-opleiding combinaties' in het aanbod.

Basisberoepsopleiding

Opleiding op niveau 2. Leidt op voor uitvoerende werkzaamheden (duur 2-3 jaar).

Brinbestand

Databestand dat instellingsgegevens bevat (zoals naam, code, type, adres) van alle onderwijsinstellingen in Nederland.

Certificaat

Sommige keuzedelen kunnen, na succesvolle afronding, resulteren in de afgifte van een certificaat. Dit betreft het keuzedelen die een meerwaarde hebben voor werkenden en werkzoekenden: ze hebben een zelfstandige betekenis op de arbeidsmarkt en bevorderen een bredere inzetbaarheid of betere toerusting op veranderende beroepsvereisten. De school kan alleen een certificaat uitreiken als er geen diploma is behaald. Behaalde certificaten worden door DUO geregistreerd in Bron en in het diplomaregister.

Configuraties

De keuzedelen kunnen binnen de opleiding als 'losse keuzedelen' aangeboden worden (d.w.z. de student kan elke combinatie van keuzedelen selecteren), als 'configuratie' (d.w.z. keuzedelen worden in de vorm van 'sets' aangeboden en de student kiest een van de aangeboden sets) of worden als beide (als configuraties, maar ook los) aangeboden.

Crebo-register

Register waarin alle beroepsopleidingen zijn opgenomen. Crebo krijgt een nieuwe benaming: *Erkende opleidingscode*

Entreeopleiding

Opleiding op niveau 1. Leidt op voor eenvoudig uitvoerende werkzaamheden (duur 0,5-1 jaar). Ook wel 'Assistentopleiding' genoemd.

Gekoppelde keuzedelen (resultaten)

Dit betreft keuzedelen die gekoppeld zijn aan een kwalificatie.

Keuze

Het keuzedeel/de keuzedelen die een mbo-student heeft gekozen.

Keuzedeel

Sinds de herziene kwalificatiedossiers vanaf 1 augustus 2016 maken keuzedelen deel uit van de beroepsopleiding, naast het basisdeel en het profieldeel. Binnen een gegeven opleiding ligt het basis- en profieldeel steeds vast. De keuzedelen zijn ter 'vrije invulling' van de student en zijn daarmee te zien als 'keuzevakken' gericht op verdieping en/of verbreding richting arbeidsmarkt en/of vervolgonderwijs.

Keuzedelenregister

Register van keuzedelen samengesteld door de SBB waarin alle wettelijk toegestane koppelingen tussen keuzedelen en kwalificaties zijn opgenomen, aangevuld met een aantal andere variabelen waaronder sectorkamer, marktsegment, penvoerderdossier en begin- en einddatum van de geldigheid van de koppeling. Ook de niet-gekoppelde keuzedelen zijn hierin opgenomen.

Kwalificatiecode

Code van de opleiding (niveau domein, dossier en kwalificatie): Ook wel crebo-code genoemd. Deze term wordt vervangen door de term "erkende opleidingscode".

Leerweg

Een mbo-student kan ingeschreven staan binnen de beroepsopleidende leerweg (BOL), beroepsbegeleidende leerweg (BBL) of derde leerweg (OVO). In de tabellen waar het gaat over de (niet) behaalde resultaten wordt ook het type 'examenkandidaat' (EX) onderscheiden. Dit is niet zozeer een leerweg alswel een inschrijvingsvorm. Een inschrijving als examenkandidaat geeft geen recht op het volgen van onderwijs, maar enkel op het (opnieuw) afleggen van examens.

Losse keuzedelen (resultaten)

Keuzedelen die niet gekoppeld zijn aan een behaald diploma

Middenkaderopleiding

Opleiding op niveau 4. Leidt op tot volledig zelfstandige uitvoering van werkzaamheden met een brede inzetbaarheid of specialisatie (duur 3 of 4 jaar).

Niet-aangeboden keuzedeel

Een keuzedeel dat wel voorkomt in het keuzedelenregister van de SBB, maar dat bij geen enkele mbo-instelling/opleiding terugkomt in het aanbod.

Niet-benut aanbod

Keuzedelen die worden aangeboden door een bepaalde opleiding, maar door geen enkele student zijn gekozen.

Niet-gekoppelde keuzedelen

Sinds oktober 2020 worden nieuwe keuzedelen niet meer gekoppeld aan kwalificaties. Dat betekent dat scholen de vrijheid hebben om zelf te bepalen bij welke opleiding ze deze keuzedelen willen aanbieden. Deze keuzedelen worden wel 'ontwikkeld voor' één of meerdere kwalificaties en hebben een sectorkamer als penvoerder. Uiteindelijk blijven de sectorkamers wel verantwoordelijk voor het onderhoud van de keuzedelen.

Niet gekoppelde keuzedeel-opleiding combinaties

Combinaties van keuzedelen en kwalificatiecodes die voorkomen in het aanbod van scholen, maar die niet voorkomen in het keuzedelenregister.

Niveau

Niveau van de opleiding. Ook wel 'kwalificatieniveau' genoemd. Het niveau van de opleiding wordt bepaald op basis van het crebo-register.

Rod

Register onderwijsdeelnemers (voorheen Bron). Rod bevat de registratie van alle gegevens van leerlingen zoals behaalde resultaten, diploma's.

Resultaat

Een gevolgd keuzedeel waarvan in Bron is vastgelegd of de student deze behaald of niet-behaald heeft. Resultaten van keuzedelen worden geregistreerd op het moment dat de student uitgeschreven wordt bij de mbo-instelling.

Sectorkamer

In de sectorkamers maken onderwijs en bedrijfsleven sectorspecifieke afspraken over de uitvoering van de wettelijke taken, waaronder afspraken die betrekking hebben op het onderhouden van de kwalificatiestructuur van het mbo.

Soort keuzedeel

Er zijn vijf soorten keuzedelen: remediërend, generiek, verbredend, verdiepend en doorstroom.

Specialistenopleiding

Opleiding op niveau 4. Leidt op tot volledig zelfstandige uitvoering van werkzaamheden met een brede inzetbaarheid of specialisatie. (kopstudie van 1 jaar).

Studiebelastinguren

De omvang van een (onderdeel van een) opleiding uitgedrukt in aantal benodigde studieuren. De studiebelasting van een jaar voltijdstudie is 1600 uur. Een vierjarige opleiding kent dus een studiebelasting van 6400 uur. Keuzedelen kennen een studiebelasting van 240, 480 of 720 uur.

Type instelling

Het type mbo-instelling, bijvoorbeeld een ROC-instelling of AOC-instelling.

Uitgestelde keuze

Een school/instelling die met configuraties werkt kan ervoor kiezen om binnen de configuratie ruimte vrij te laten voor een later te kiezen keuzedeel door de student. Dit wordt een uitgestelde keuze genoemd.

Vakopleiding

Opleiding op niveau 3. Leidt op tot volledig zelfstandige uitvoering van werkzaamheden (duur 2-3 jaar).

Verzoek tot koppeling

Dit kan twee betekenissen hebben:

1. Een verzoek van een student aan de examencommissie om toestemming te verlenen een keuzedeel, dat geen onderdeel uitmaakt van het aanbod van de opleiding, onderdeel te maken van het individuele diploma-programma. Dit verzoek kan worden toegelaten of worden afgewezen.
2. Een verzoek aan SBB om een keuzedeel te koppelen aan een kwalificatie zodat dit keuzedeel opgenomen kan worden in het aanbod van de betreffende kwalificaties. Dit is alleen nog van toepassing voor keuzedelen die ontwikkeld zijn voor oktober 2020. Voor keuzedelen die na die datum ontwikkeld zijn geldt dat ze niet meer gekoppeld zijn en scholen de vrijheid hebben ze aan te bieden waar ze dat zelf relevant vinden (mits het keuzedeel niet overlapt met de kwalificatie-eisen)

Gebruikte afkortingen

- AOC(V) - agrarisch opleidingscentrum (met voortgezet onderwijs)
- BOL - beroepsopleidende leerweg
- BBL - beroepsbegeleidende leerweg
- CREBO - Centraal register beroepsonderwijs: een systematische verzameling gegevens over beroepsopleidingen en bijbehorende opleidings- en exameninstellingen (wordt jaarlijks vastgesteld).
- DOV - doveninstituut
- DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs
- ERK - erkende instelling
- EX - examenkandidaat
- HBOS - hogeschool
- OVO - overig onderwijs, inclusief overige opleidingen deeltijd (ODT). Ook wel derde leerweg genoemd.
- Rod - Register onderwijsdeelnemers
- SBB - Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven
- ROC(V) - Regionaal opleidingscentrum
- NBI - niet bekostigde instelling (synoniem met 'erkende instelling').

6 Bijlage 2: Deelnemers monitor keuzedelen

Onderwijsinstelling	Type
Terra	AOC
Clusius College	AOC
zone.college	AOC
BBO de Schalm	DOV
Business School Notenboom	ERK
Leidse Onderwijsinstelling BV	ERK
KCL Kappers College Limburg bv	ERK
Capabel Onderwijs Groep B.V.	ERK
STOC	ERK
Philipse	ERK
Motivation Bev. en adviezen	ERK
ROC Albeda College	ROC
Landstede	ROC
Koning Willem I College	ROC
ROC Friese Poort	ROC
ROC Da Vinci College	ROC
ROC Graafschap College	ROC
ROC Friesland College	ROC
ROC Midden Nederland	ROC
ROC Ter AA	ROC
Zadkine	ROC
Noorderpoort	ROC
Summa College	ROC
ROC Nijmegen	ROC
ROC Horizon College	ROC
Scalda	ROC
ROC Drenthe College	ROC
ROC van Amsterdam	ROC
Regio College	ROC
ROC Mondriaan	ROC
ROC van Twente	ROC
ROC de Leijgraaf	ROC
MBO Utrecht	ROC
MBO Amersfoort	ROC
Leidse Instrumentmakers School	VAK
Nimeto SGM v Mbo Kmbo	VAK
C I B A P	VAK
STC	VAK
SVO	VAK
Grafisch Lyceum R'dam	VAK
SiNTLUCAS	VAK

